

EVALUATIE

EINDEVALUATIE GRONDSTOFFENPLAN EN IMPLEMENTATIE RECYCLE-TARIEF

GEMEENTE Medemblik

1. Inhoudsopgave

1. Inhoudsopgave 1
2. Inleiding 2
3. Landelijke kaders en achtergronden 3
3.1. Gemeentelijke zorgplicht 3
3.2. De circulaire economie 3
3.3. Uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV) 4
3.4. Toenemende druk op het gebruik van de (openbare) ruimte 4
3.5. Luiers en incontinentiemateriaal 4
4. Afvalstoffenheffing 6
4.1. Invoering recycle-tarief 6
4.2. Kostendekking naar 100% 6
4.3. Ontwikkeling van de afvalstoffenheffing 7
5. Vergelijken 10
5.1. Situatieschets 10
6. Resultaten ongescheiden restafval 11
6.1. Huishoudelijk restafval 11
6.2. Grof restafval 13
6.3. VANG Resultaat 14
6.1. Effect van minder restafval op het warmtenet HVC 15
7. Resultaten grondstoffen 16
7.1. GFT en etensresten 16
7.2. Plastic, Blik en Drinkpakken (PBD) 17
7.3. Oud Papier en Karton (OPK) 18
7.4. Glas en Textiel 18
7.5. Grove grondstoffen 19
8. Gedragsverandering en draagvlak 20
8.1. Houding ten aanzien van het recycle-tarief 21
8.2. Gedragsverandering aanbiedgedrag restafval. 22
9. Communicatie 23
9.1. Communicatie invoering recycle-tarief 24
9.2. Communicatiecampagne Verpact over kwaliteit van Plastic, blik en drinkpakken 25
9.3. Communicatie rondom preventie van afval 25
9.4. De resultaten van communicatie 26
10. Openbare Ruimte 27
10.1. Meting versus beleving 27
10.2. De schoonbeleving 27
10.3. De schoonmeting 28
10.4. Aanpak Schoon. 30
11. Maatwerk en verbeterpunten 31
11.1. Operationele verbeterpunten uit de tussenevaluatie 31
11.2. Eenmalige maximalisering in 2022 31
11.3. Maatwerk medisch afval 32
11.4. Het gebied tussen huishoudelijk afval en bedrijfsafval 32
12. De Toekomst 34
13. Bijlagen 35

2. Inleiding

Op 10 juni 2021 stelde de raad van de gemeente Medemblik het nieuwe grondstoffenbeleid op basis van recycle-tarief vast. Het nieuwe grondstoffenbeleid heeft het volgende doel:

- Verminderen van de hoeveelheid restafval die verbrand wordt
- Optimaliseren van de hoeveelheid grondstoffen die opnieuw gebruikt kan worden

In 2021 heeft de gemeente samen met de inzamelaar HVC deze implementatie voorbereid. De wijzigingen voor de inwoners gingen op 1 januari 2022 in. Inmiddels zijn de cijfers bekend van de eerste twee jaar met het nieuwe beleid.

In 2023 is er een tussenevaluatie uitgevoerd waarin de eerste resultaten centraal stonden. De tussenevaluatie richtte zich met name op de uitvoering van het nieuwe beleid. Deze evaluatie richt zicht naast de uitvoering ook op het draagvlak bij de inwoners, en op de strategische inbedding van het nieuwe beleid in de bedrijfsvoering van de gemeente.

3. Landelijke kaders en achtergronden

3.1. Gemeentelijke zorgplicht

Inde Wet milieubeheer is geregeld dat gemeenten ervoor moeten zorgen dat het afval van huishoudens wordt opgehaald. Dit noemen ze 'de gemeentelijke zorgplicht voor de inzameling van huishoudelijk afval'. Alleen de landelijke overheid kan beslissen om hiervan af te wijken. Gemeenten mogen zelf kiezen wie hen helpt bij het ophalen van het afval. De gemeente Medemblik heeft HVC gevraagd om dit te doen.

Ook staat in de wet welk afval gescheiden moet worden ingezameld. Sinds 2020 moeten gft, papier, metaal, kunststof, glas en elektronica apart worden ingezameld. Vanaf 2025 moeten ook textiel en gevaarlijk afval gescheiden worden ingezameld. Gemeenten hoeven niet per se bedrijfsafval op te halen. Als ze dat wel doen, moeten ze zich houden aan de regels van de wet 'markt en overheid'.

3.2. De circulaire economie

Earth Overshoot Day is een dag die aangeeft wanneer de vraag naar natuurlijke hulpbronnen en diensten in een jaar groter is dan wat de aarde in datzelfde jaar kan vernieuwen. Dit betekent dat we meer gebruiken dan de aarde kan aanvullen. In Nederland valt deze dag dit jaar op 1 april. Dit betekent dat we in Nederland grofweg 4 x zoveel gebruiken als de aarde in één jaar kan vernieuwen. In het Rijksbreed programma van de circulaire economie proberen we deze Overshoot Dag voor Nederland te verleggen naar een later moment in het jaar. Onderdeel van het programma voor de Circulaire economie is het VANG programma.

Figuur 1: Circulaire Economie

Binnen het programma VANG (Van Afval Naar Grondstof) werken de rijksoverheid (vertegenwoordigd door Rijkswaterstaat), gemeenten, brancheorganisaties en producenten samen om de afvalscheidingsdoelstellingen te bereiken. Hoewel de ambitie van Fase 1 van het programma (2015-2020), namelijk een afvalscheidingspercentage van 75% en maximaal 100 kilo restafval per inwoner, niet is behaald, hebben gemeenten wel aanzienlijke vooruitgang geboekt bij het verbeteren van de scheiding van huishoudelijk afval[1].

Vanaf 2020 richt het programma zich op twee belangrijke doelen:

1. Het verder verbeteren van de scheiding van restafval, waardoor er minder restafval overblijft dat gestort of verbrand moet worden.

[1] De gemeente Medemblik heeft deze doelstelling in 2023 wel behaald.

2. Het verbeteren van de kwaliteit van de afzonderlijke afvalstromen, wat betekent dat de gescheiden ingezamelde materialen van hogere kwaliteit moeten zijn, zodat ze beter geschikt zijn voor recycling en hergebruik.

3.3. Uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV)

Voor een groot aantal producten is een uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV) ingevoerd. Dit houdt in dat de bedrijven die deze producten op de markt brengen, verantwoordelijk zijn voor het afvalbeheer van die producten. Deze aanpak is ontworpen om producenten te stimuleren hun producten zo te innoveren dat ze beter passen bij een circulaire economie.

Dit heeft enkele praktische gevolgen. Producenten moeten zorgen voor een geschikt systeem om producten terug te nemen. Verder moeten ze meetbare doelen stellen en rapporteren over hun afvalbeheer. De Producenten kunnen bestaande systemen gebruiken, zoals gemeentelijke afvalinzameling, maar ze zijn hiertoe niet verplicht. Op dit moment is de UPV van kracht voor:

- 11 (gedeeltelijke) UPV's, waaronder Verpakkingen (PBD), Papier en Karton, Glas, Houtafval, Elektrische Apparaten, Batterijen en accu's, Vlakglas, Matrassen, Textiel, Autobanden en Zwerfafval.
- nieuwe UPV's (Schoenen, Luiers) zijn in voorbereiding.
- worden nog onderzocht (Vloerbedekking, zitmeubilair, medicijnen).

De UPVs helpen gemeenten bij het beheersen van de kosten van afvalbeheer en bevorderen het circulaire beheer van grondstoffen. Echter, het betekent ook dat gemeenten moeten balanceren tussen de verschillende belanghebbenden bij het beheer van huishoudelijk afval.

3.4. Toenemende druk op het gebruik van de (openbare) ruimte

In Nederland worden mensen gemiddeld ouder en blijven ze langer gezond. Zelfs degenen die minder vitaal zijn, blijven vaak zelfstandig wonen, soms met hulp van buitenaf. Deze groep is vaak minder mobiel en heeft niet altijd toegang tot moderne communicatiemiddelen. Bij het ontwikkelen van nieuw beleid houden we daarom extra rekening met deze groep. Tegelijkertijd neemt de vraag naar woningen toe, evenals de behoefte aan meer groene ruimte en water als gevolg van klimaatverandering, en de noodzaak voor extra parkeerplaatsen en recreatieruimte.

De (gescheiden) inzameling van afval neemt echter ruimte in beslag in huizen, schuren, tuinen en openbare ruimtes. Dit leidt tot concurrentie met andere vormen van ruimtegebruik die vaak hoger op de prioriteitenlijst van inwoners staan. Inwoners evalueren de implementatie van beleid dan vaak ook vanuit hun eigen prioriteitenlijst.

3.5. Luiers en incontinentiemateriaal

De inwoners van gemeente Medemblik hebben geen mogelijkheid om hun luiers gescheiden in te leveren. Omdat er nog onvoldoende recyclecapaciteit is in Nederland worden deze op dit moment nog met het restafval ingezameld en verbrand. De gemeenten in het HVC-gebied die momenteel een aparte inzameling van luiers ondersteunen (Dordrecht, Noordoostpolder) doen dit vooralsnog alleen als service richting hun inwoners en laten deze afvalstroom alsnog verbranden met het restafval.

QR Code 1: Luierfabriek Meerlanden

In de afgelopen jaren is er in de regio Nijmegen succesvol een recyclecentrale voor luiers ontwikkeld en in gebruik genomen. De luiers worden onder invloed van hoge druk en hoge temperatuur omgezet in een vloeibaar mengsel. Na afkoelen is het resultaat een scheiding in een geraffineerde slurry en kunststofbolletjes. De slurry wordt via het waterschap vergist en de kunststofbolletjes kunnen worden gebruikt als grondstof voor nieuwe producten.

Meerlanden peilt in het westen van het landen momenteel de interesse van gemeenten om een dergelijke installatie ook in het Amsterdamse gebied te bouwen. De bijgevoegde QR code leidt u naar de pagina van dit project met de meest actuele status.

4. Afvalstoffenheffing

In de afvalstoffenbegroting nemen we alle kosten op die er nodig zijn voor het beheren van afval, inclusief de kosten voor beleid, inzameling en verwerking, verminderd met de opbrengsten uit de recycling en de vergoedingen van de stromen met producentenverantwoordelijkheid. Al deze kosten en inkomsten bepalen de afvalstoffenheffing die mensen betalen. De afvalstoffenheffing is een doelbelasting. Dit betekent dat de opbrengsten van deze belasting exclusief bestemd zijn voor de inzameling van huishoudelijk afval en zwerfafval en niet mogen worden ingezet voor bijvoorbeeld straatverlichting[1].

4.1. Invoering recycle-tarief

Figuur 2: Visual Recycle-tarief

In 2022 voerde de gemeente Medemblik het recycle-tarief in. Bij het recycle-tarief bestaat de afvalstoffenheffing uit twee componenten:

Het basistarief wordt voor iedereen lager (het vaste deel). Het variabele deel is afhankelijk van het aantal aanbiedingen restafval (in een bak of zak).

In Medemblik is gekozen voor een verhouding van 80-20 in de afvalstoffenheffing.

- 80% van de kosten zit net als voorheen in het vaste basistarief dat gelijk is per huishoudengrootte: een- of meerpersoonshuishouden.
- 20% van de kosten is beïnvloedbaar en zit in het variabele deel. Door deze variabele component krijgen de inwoners invloed op de eigen afvalstoffenheffing. De goede afvalscheider wordt beloond, of omgedraaid: de inwoners die hun afval goed scheiden hoeven niet langer de kosten te betalen voor hun dorpsgenoten die al hun afval in de grijze bak aanbieden.

Het vaste deel wordt vooraf geïnd. Het variabele deel wordt achteraf geïnd. Dit betekent dat in 2022 alleen het vaste deel geïnd is. Het variabele deel van 2022 is geïnd in 2023, gelijktijdig met het vaste deel voor 2023.

4.2. Kostendekking naar 100%

Gemeenten mogen **maximaal 100%** van de kosten begroten in deze afvalstoffenheffing. De gemeente Medemblik koos er tot 2022 voor om een deel van de kosten te dekken uit de algemene middelen, De afvalstoffenheffing dekte slechts 90% van de kosten.

[1] Meevallers in de uitvoering worden gedoteerd aan de voorziening afval om tegenvallers in toekomstige jaren op te vangen.

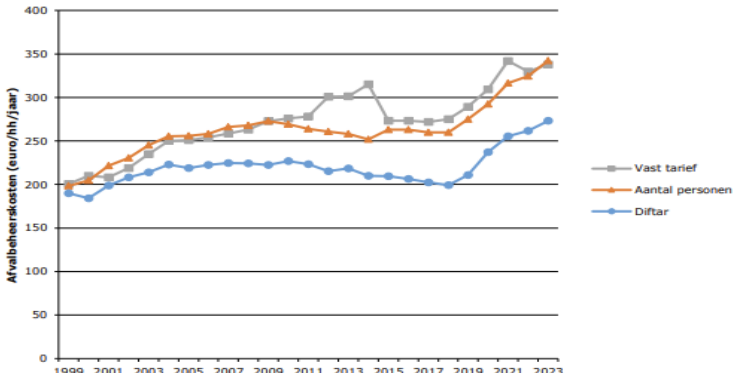
Gelijktijdig met de invoering van het recycle-tarief heeft Medemblik besloten om de dekking vanuit de afvalstoffenheffing naar 100% te brengen. Dit betekent in het totaalplaatje een verschuiving van de dekking van de algemene middelen naar de afvalstoffenheffing. Voor een correcte evaluatie van de implementatie van het recycle-tarief betekent dit dat er gelijktijdig een autonome stijging van 11% plaatsvond die niets met de invoering van het nieuwe beleid te maken had, en een correctie betrof uit het verleden.

4.3. Ontwikkeling van de afvalstoffenheffing

4.3.1. Ontwikkeling in Nederland

De kosten voor de afvalstoffenheffing vertonen al jaren een stijgende trend. In 2023 werd de afvalstoffenheffing in Nederland gemiddeld 4,9% duurder.

Het aantal gemeenten met een tariefprikkel stijgt. Gemiddeld is het bedrag dat huishoudens betalen in diftar gemeenten lager dan in gemeenten zonder tariefprikkel. (bron Rijkswaterstaat)

Grafiek 1: Ontwikkeling Afvalstoffenheffing naar tariefsysteem

4.3.2. Ontwikkeling in Medemblik

In Medemblik zien we de volgende ontwikkeling van de afvalstoffenheffing:

	2020	2021		2022		2023	
Medemblik afvalstoffenheffing vast	€ 314,17	€ 319,20		€ 256,53		€ 257,60	
Medemblik afvalstoffenheffing variabel (gemiddeld)	0	0		€ 66,10		€ 54,13	
Subtotaal	**€ 314,17**	**€ 319,20**	**1,6%↑**	**€ 322,63**	**1,1%↑**	**€ 311,73**	**-3,4%↓**
Gemiddelde afvalstoffenheffing Nederland	€ 284,00	€ 310,00	**9,2%↑**	€ 315,00	**1,6%↑**	€ 329,00	**4,4%↑**
Gemiddelde afvalstoffenheffing Noord Holland	€ 306,00	€ 339,00	**10,8%↑**	€ 340,00	**0,3%↑**	€ 353,00	**3,8%↑**

Tabel 1: Ontwikkeling Afvalstoffenheffing Medemblik afgezet tegen landelijke ontwikkeling

In deze grafiek zien we dat de inwoners van de gemeente Medemblik al twee jaar profiteren van de gevolgen van de invoering van het recycle-tarief.

- In 2022 kon de volledige ophoging van de dekkingsgraad nagenoeg kostenneutraal worden opgevangen in het tarief, en bleef de gemiddelde kostenstijging in Medemblik alsnog onder de gemiddelde kostenstijging in Nederland. Dit zijn uiteraard gemiddelden voor de hele gemeente. Voor individuele gevallen kan de nieuwe wijze van afrekenen ook minder gelukkig uitpakken.

- In 2023 daalt de gemiddelde afvalstoffenheffing zelfs licht, terwijl deze in de rest van Nederland gemiddeld juist stijgt. Doordat de gemeente Medemblik haar hoeveelheid restafval fors heeft verminderd worden de totale afvalbeheerskosten een stuk lager.

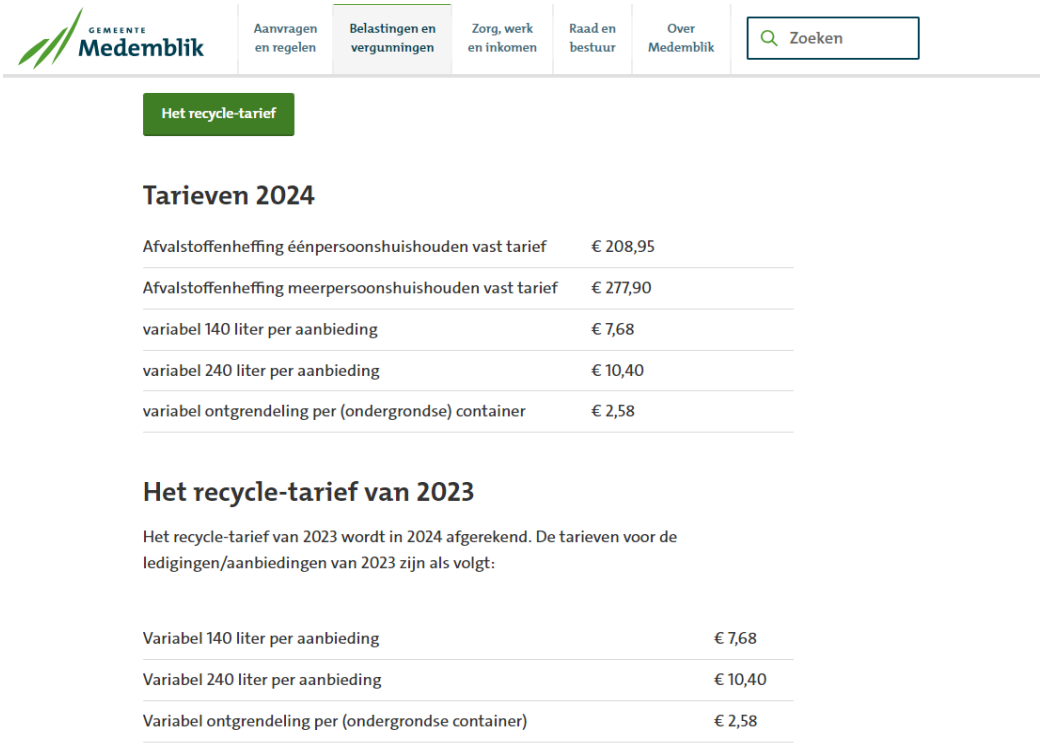
4.3.3. Wijze van innen

De nieuwe manier van innen kan hebben geleid tot een verkeerd beeld bij de inwoners. Doordat de afrekening van de lediging achterloopt hebben de inwoners de afgelopen jaren gemiddeld de volgende bedragen betaalt:

2021	Gecombineerd recht 2021	€319.20
2022	Vastrecht 2022	€256,53
2023	Vastrecht 2023 Ledigingen 2022	€257,60 € 66,10
2024	Vastrecht 2024 Ledigingen 2023	€257.60 € 54.13

Omdat inwoners in 2022 alleen maar vastrecht hebben betaald, zijn de kosten in dat jaar lager. Dit kan de indruk hebben gewekt de afvalstoffenheffing in 2023 gestegen is door de invoering van het recycle-tarief. Dit is gezien het overzicht niet juist. De inwoners hebben in 2022 een eenmalig voordeel gehad, omdat de ledigingen achteraf pas in rekening gebracht worden. Effectief betaalt iedereen een deel vooraf en een deel achteraf.

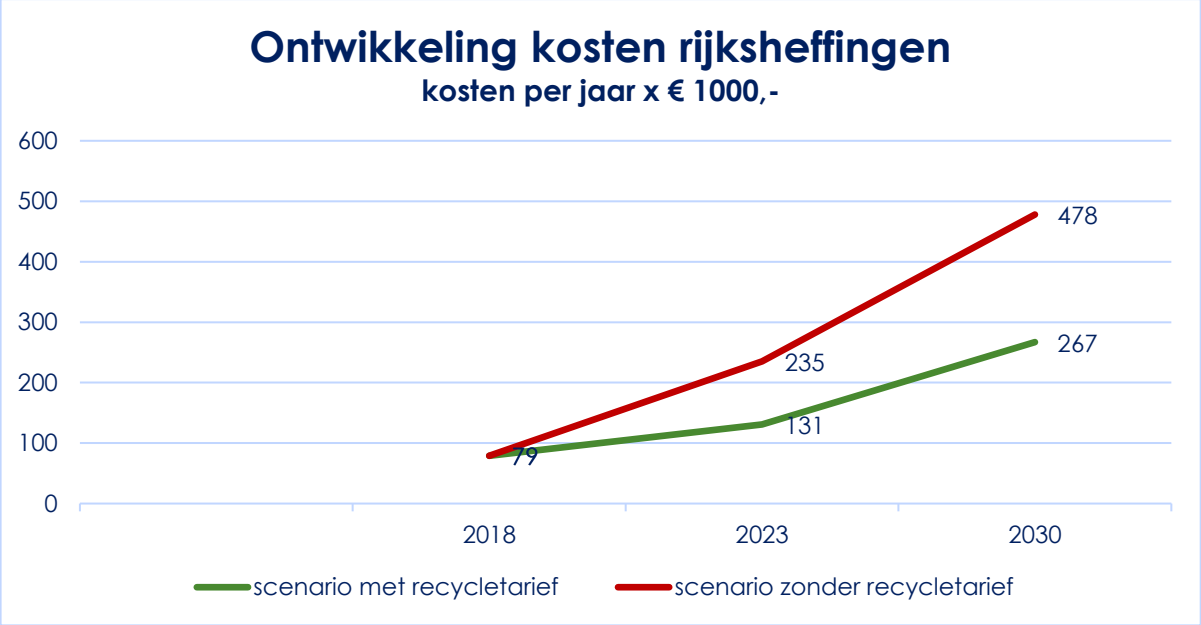
Op de website geven we hierom beide tarieven aan voor onze inwoners. Naast de tarieven die gelden voor de ledigingen voor het huidige jaar vermelden we ook de tarieven aan voor 2023 met de mededeling dat deze in 2024 worden afgerekend.

Figuur 3: Website Afvalstoffenheffing gemeente Medemblik

4.3.4. Doorkijkje naar de toekomst; verbrandingsbelasting en CO2-heffing.

De gemeente Medemblik heeft een goede stap heeft gezet in het dempen van de kostenstijging. We kunnen dit goed laten zien in de kostenstijging die wordt voorzien op restafval door de heffingen van het Rijk. Op dit moment betaalt de gemeente bovenop de kosten voor de verwerking een afvalstoffenbelasting die alle gemeenten betalen voor het verbranden van een ton restafval. Deze verbrandingsbelasting is in 2017 gestart met € 17,- per ton en bedraagt in momenteel bijna € 40,-. per ton. Deze kosten zullen naar verwachting jaarlijks toenemen. Hier bovenop komt vanaf 2025 ook nog een extra CO2 heffing. De precieze hoogte hiervan is nog niet bekend, maar de verwachting is dat deze minimaal zal toenemen tot € 30,- per ton in 2030. Op deze wijze kunnen we voor deze heffingen een tweetal scenario's naast elkaar zetten, één met en één zonder recycle-tarief.

Grafiek 2 Ontwikkeling Rijksheffingen op Restafval vergeleken op tonnages met en zonder recycle-tarief

Opgenomen in deze figuur zijn **alleen de kosten van de heffingen**, gebaseerd op de tonnages voor de invoering en na de invoering van het recycle-tarief. Door de grote besparing op restafval kan alleen op deze heffingen al een kostendemping (minder meer) worden gerealiseerd van meer dan € 200.000.

5. Vergelijken

Om de resultaten van de gemeente Medemblik goed te kunnen duiden vergelijken we met andere gemeenten. Om een goede vergelijkingsgroep te kunnen definiëren moeten we kijken naar de kenmerken van de gemeente. De stedelijke dichtheid en de hoeveelheid hoogbouw in een gemeente zijn goede infrastructurele indicatoren van de resultaten die gehaald kunnen worden met afvalbeleid.

5.1. Situatieschets

De gemeente Medemblik bestaat uit een relatief uitgestrekt gebied in Noord Holland. De meeste dorpskernen zijn zeer laag stedelijk. Alleen de kernen Medemblik, Wognum en Wervershoof kennen een iets hogere bewonersdichtheid. Hierdoor kwalificeren we de hele gemeente in stedelijkheidsklasse 4 (laag stedelijk, tussen de 500 en 1.000 adressen per km2.) Daarnaast is er gemiddeld zeer weinig hoogbouw. Dit kwalificeren we voor de vergelijking als hoogbouwklasse D (minder dan 20% hoogbouw.)

Figuur 4: Ligging Medemblik

5.1.1. CBS gegevens 2022

We vergelijken de resultaten van Medemblik met gemeenten in vergelijkbare stedelijkheidsklasse, met de andere gemeenten in Noord Holland en met de landelijke gemiddelden. We gebruiken hiervoor de cijfers van het CBS[2] tot en met 2022. Deze cijfers over 2022 zijn de meest actuele cijfers die gemeenten hebben opgegeven bij het CBS. In totaal hebben in 2022 313 van de 342 (ruim 90%) gemeenten hun inzamelgegevens opgegeven over 2022 bij het CBS.

5.1.2. NVRD Benchmark 2023, peiljaar 2022

Daarnaast heeft de gemeente Medemblik dit jaar op met de resultaten van 2022 ook meegedaan met de landelijke benchmark afvalinzameling van de NVRD[3] . Hieraan deden 183 gemeenten mee, die verdiepende cijfers hebben geleverd. Ook deze resultaten zijn opgenomen in dit rapport. In de benchmark van de NVRD worden de deelnemende gemeenten ingedeeld naar hoogbouw klasse. We vergelijken de resultaten van de gemeente Medemblik met andere gemeenten die net als Medemblik minder dan 20% hoogbouw hebben. Daarnaast zijn in de benchmark de cijfers van Medemblik voor 2022 vergeleken met de West-Friese gemeenten. De benchmark is in zijn geheel als bijlage 1 bij dit rapport toegevoegd

[2] Centraal Bureau voor de statistiek
[3] Koninklijke Nederlandse vereniging voor afval- en reinigingsdiensten, branchevereniging voor afval inzamelende gemeenten en bedrijven

6. Resultaten ongescheiden restafval

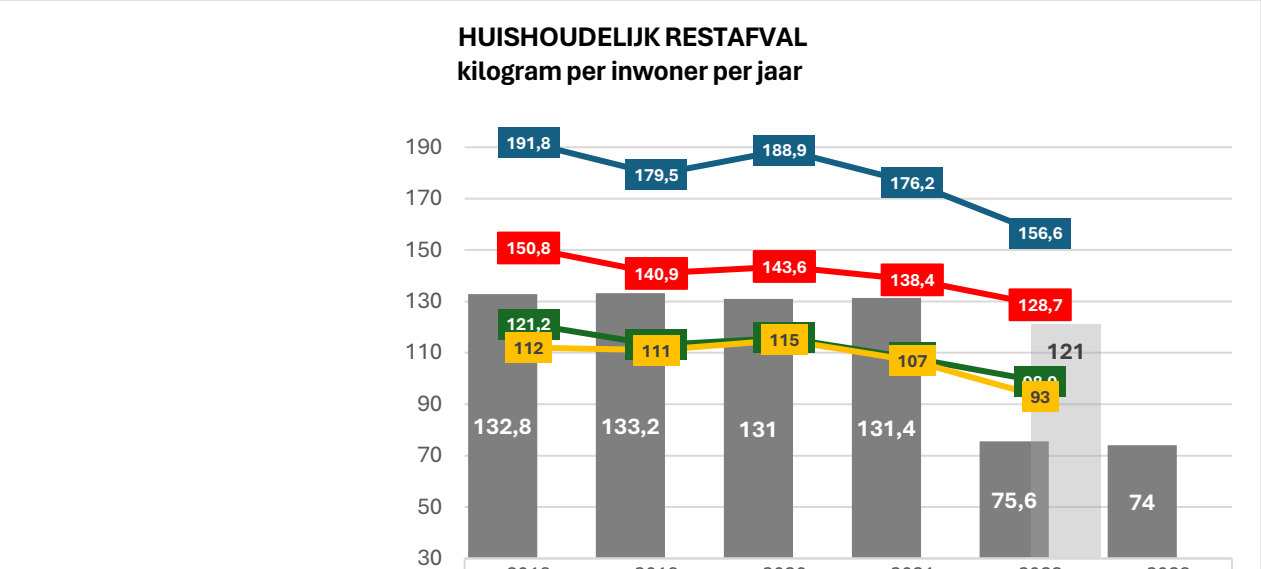
Het doel van het invoeren van het recycle-tarief is om minder restafval te verbranden en meer grondstoffen opnieuw te gebruiken. Restafval komt uit twee bronnen. De eerste is het huishoudelijk restafval dat mensen in hun bak aan huis kunnen aanbieden of in een zak in ondergrondse verzamelcontainers kunnen deponeren. De tweede is grof restafval, dat bestaat uit afval dat overblijft nadat mensen hun afvalstoffen gescheiden hebben op de milieustraat, samen met het grove afval dat we ophalen bij grofvuilafspraken aan huis.

6.1. Huishoudelijk restafval

Inwoners kunnen hun bak aan huis voor restafval elke vier weken aanbieden. Inwoners van hoogbouw en appartementen hebben een afvalpas waarmee ze hun restafvalzak kunnen aanbieden in een ondergrondse afvalcontainer. De inwoners betalen per keer dat ze hun bak of zak aanbieden.

6.1.1. Hoeveelheden

Na de introductie van het recycle-tarief is de hoeveelheid huishoudelijk restafval verminderd van 131,4 kilogram naar 75,6 kilogram per jaar. De hoeveelheid restafval is in 2023 verder verbeterd van en komt uit op 74 kilogram per inwoner per jaar.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
MEDEMBLIK	132,8	133,2	131	131,4	75,6	74
Gemiddeld West Friese gemeenten (Benchmark)					121	
Gemiddeld Noord Holland (CBS)	191,8	179,5	188,9	176,2	156,6	
Gemiddeld Stedelijkheidsklasse 4 (CBS)	121,2	113,1	115,8	108	98,9	
Gemiddeld Nederland (CBS)	150,8	140,9	143,6	138,4	128,7	
Minder dan 20% hoogbouw (benchmark)	112	111	115	107	93	

Grafiek 3: Huishoudelijk Restafval in kilogram per inwoner per jaar

Sinds 2018 is het fijne huishoudelijke restafval (het afval dat inwoners in de bak aan huis of in de verzamelcontainers op straat aanbieden) fors verminderd. In 2023 gooide elke persoon gemiddeld 74 kilo per jaar weg. Bij de vergelijking zien we het volgende:

- In vergelijking met de andere gemeenten in Noord Holland zien we de grootste verschillen. De gemeente Medemblik presteert structureel veel beter dan het gemiddelde van de provincie. In 2022 gooit de gemiddelde inwoner van Medemblik minder dan de helft bij het restafval dan de gemiddelde inwoners van de provincie.
- In vergelijking met de stedelijkheidsklasse 4 gemeenten en in vergelijking met de gemeenten die net als Medemblik minder dan 20% hoogbouw hebben zie we dat Medemblik met de invoering van het recycle-tarief een inhaalslag heeft gemaakt. Voorheen gooiden de inwoners van Medemblik meer weg dan andere plaatsen in dezelfde categorie, maar nu presteren ze beter dan het gemiddelde

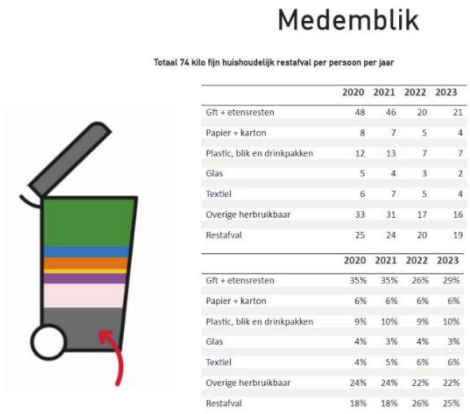
De afname van het restafval door de implementatie van het recycle-tarief is structureel en bedraagt tussen de 55 en 60 kilo per inwoner per jaar(>40%) . In de tussentijdse evaluatie is een combinatie van factoren opgenomen die bijdragen aan de afname van het restafval. Volledigheidshalve voegen we deze hier opnieuw toe in deze eindevaluatie.

- *De inwoners van de gemeente Medemblik scheiden hun afval beter. Dit wordt verder in hoofdstuk 6 en 7 nader uitgewerkt. De cijfers zijn niet direct makkelijk herleidbaar, omdat het in een aantal gevallen een mindere daling van grondstoffen als de andere gemeenten in Nederland betreft. (minder minder)*
- *Een deel van het huishoudelijk afval bestond uit bedrijfsafval dat oneigenlijk in de huishoudelijke inzamelmiddelen werd aangeboden. Door de introductie van een prijsprikkel is dit niet langer lucratief en daardoor verdwijnt het afval naar een commerciële inzameling. Dit oneigenlijk gebruik is nooit inzichtelijk qua hoeveelheden.*
- *Een deel van het afval verdwijnt door preventie. Inwoners maken in hun aankoopgedrag en in hun afdankgedrag bewustere keuzes. Er wordt met name bewuster gekeken naar verpakkingsafval en er wordt vaker gekozen voor kringloop en reparatie. Ook dit zorgt voor een vermindering van het afval.*
- *Het afval verdwijnt naar de milieustraat. (zie hoofdstuk 7). Hier wordt het gescheiden in grondstoffen. De hoeveelheid grof restafval neemt af.*
- *Het afval verdwijnt niet of nauwelijks naar de buurgemeenten. Als we naar de buurgemeenten kijken dan zien we in bijna alle gemeenten ook een afname. De gemeente Hollands Kroon kent net als Medemblik een grote afname (daar is ook het recycle-tarief ingevoerd).*
- *Het afval verdwijnt voor een klein deel in de openbare prullenbakken/ openbare ruimte. De overlast hiervan is minimaal; Het aantal afvoerbewegingen van het afval is gelijk gebleven .*

6.1.2. Sorteeranalyse

In 2023 is er een sorteeranalyse uitgevoerd. In een sorteeranalyse wordt een monster van het restafval dat in het gebied wordt ingezameld gesorteerd om te kijken wat er nog in het restafval (bakken aan huis en verzamelcontainers) wordt aangeboden.

Ongeveer 75% van het afval dat wordt aangeboden is herbruikbaar. Er zijn nog steeds verbeteringen mogelijk.

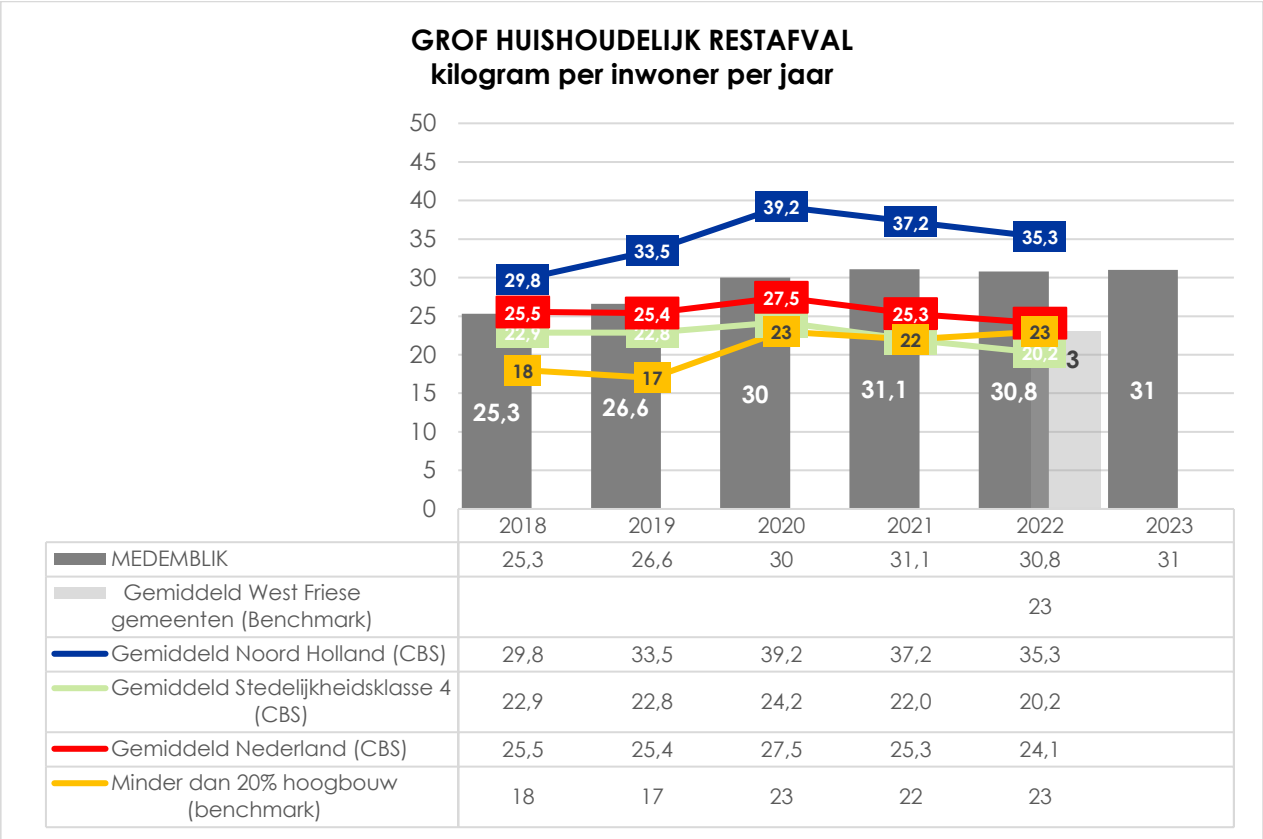

Grafiek 4: Sorteeranalyse 2023 Medemblik

Het grootste verbeterpotentieel is Groente, fruit, tuinafval (gft) en etensresten. Hiermee wijkt Medemblik niet af van de rest van Nederland. De meeste inwoners geven aan dat ze hun etensresten scheiden. Ze bedoelen dan vaak het snij-afval van de bereiding. In de restafvalcontainers gooien we met name eten weg (klaargemaakt eten en eten dat over de datum gaat).

6.2. Grof restafval

Het grove restafval komt uit de grof huisvuilroute aan huis en uit de afvalstroom die overblijft op het afvalbrengstation als alle stromen eruit zijn gefilterd. In totaal is er in 2023 sprake van een lichte stijging en komt er in de gemeente Medemblik bijna 31 kilo grof restafval vrij, 22 kilogram van het afvalbrengstation en 9 kilo uit de grofvuilroute aan huis.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
MEDEMBLIK	25,3	26,6	30	31,1	30,8	31
Gemiddeld West Friese gemeenten (Benchmark)					23	
Gemiddeld Noord Holland (CBS)	29,8	33,5	39,2	37,2	35,3	
Gemiddeld Stedelijkheidsklasse 4 (CBS)	22,9	22,8	24,2	22,0	20,2	
Gemiddeld Nederland (CBS)	25,5	25,4	27,5	25,3	24,1	
Minder dan 20% hoogbouw (benchmark)	18	17	23	22	23	

Grafiek 5: Grof huishoudelijk Restafval in kilogram per inwoner per jaar

Van dit afval wordt nog 6 kilogram nagescheiden bij HVC in grondstoffen In totaal blijft er dus 25 kilogram grof huishoudelijk afval over dat verbrand wordt.

Dit is in vergelijking met de gemiddelden van Nederland, stedelijkheidsklasse 4 gemeenten en gemeenten met weinig hoogbouw relatief hoog. Dit komt doordat veel van deze gemeenten ook een tariefprikkel hebben doorgevoerd op de grofvuilroute aan huis (betaald ophalen). In een groot aantal gemeenten in het oosten van het land moeten inwoners daarnaast ook een bedrag betalen voor het aanbieden van grof restafval en verbouwingsafval op het afvalbrengstation. Door deze maatregelen daalt het aanbod van grof restafval fors.

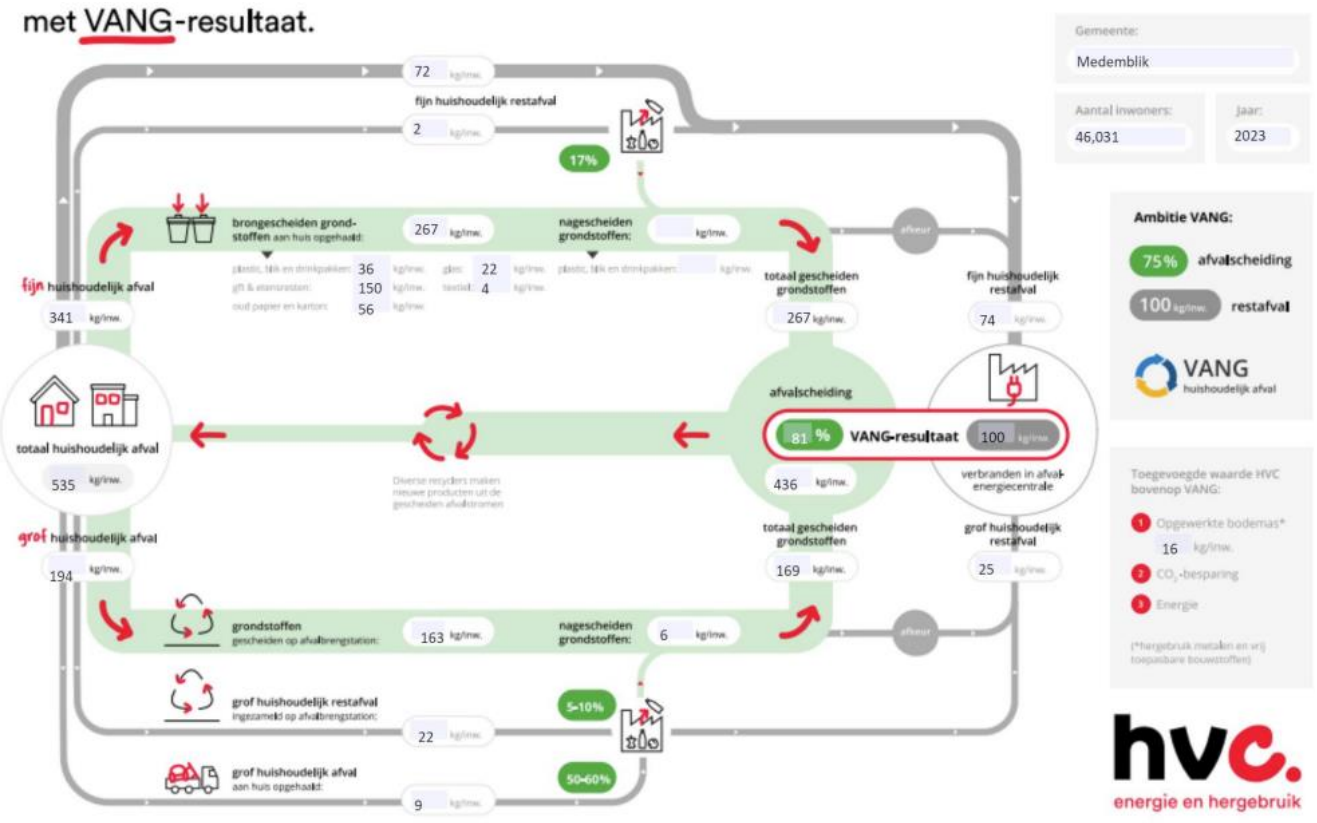
Op de milieustraat zelf zien we een lichte toename van het grove restafval. Deze toename van het grove restafval kan een eenmalige trend zijn, en weegt niet op tegen de afname van de hoeveelheid restafval uit de huis aan huis inzameling. Het is verstandig om deze ontwikkeling voor de toekomst te blijven volgen, en de mogelijkheid voor oneigenlijk gebruik van de milieustraat voor bedrijfsmatig afval goed in te regelen.

6.2.1. Milieustraten in de omgeving

De inwoners van de HVC-gemeenten kunnen zelf kiezen naar welk afvalbrengstation ze het afval willen brengen. De afvalstromen worden achter de schermen door middel van verdeelsleutels weer teruggerekend naar de individuele gemeenten.

6.3. VANG Resultaat

Zoals we in hoofdstuk 2.2 zagen zijn de nationale doelstelling van het VANG Programma Deel 1 maximaal 100 kilo restafval met een afscheidingspercentage van 75%. De gemeente Medemblik voldoet met haar cijfers ruimschoots aan de doelstelling van het VANG programma

Figuur 5: Visual HVC op de VANG Doelstelling

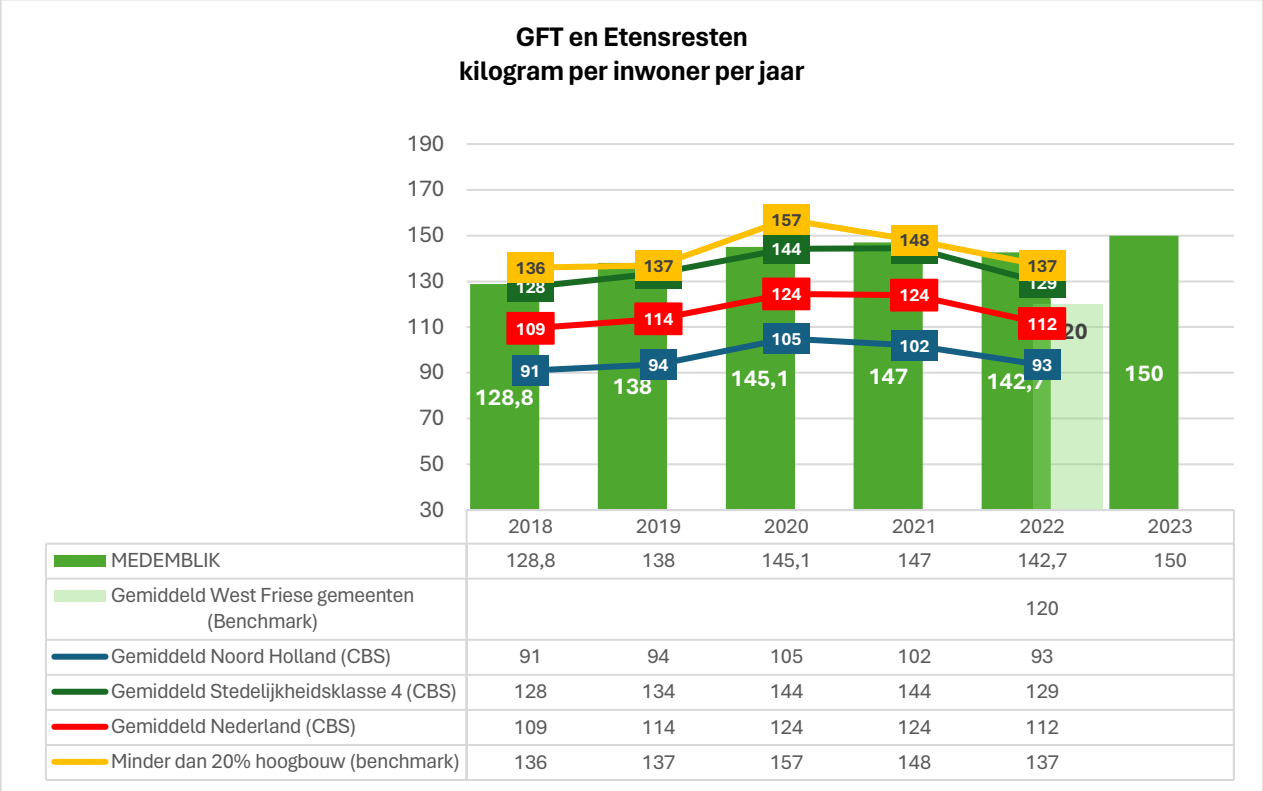
Tellen we beide restafval stromen op komen we net onder de 100 kilogram, en kijken we naar de afvalscheiding dan loopt Medemblik met 81% afvalscheiding voor op de doelstelling.

6.1. Effect van minder restafval op het warmtenet HVC

Het restafval van Medemblik gaat naar de verbrandingsinstallatie van HVC. De warmte die vrijkomt in dit proces wordt aanvullend gebruikt voor het warmtenet in Dordrecht en Alkmaar. Beide warmtenetten zijn in de afgelopen jaren gemoderniseerd, en worden inmiddels in hoofdzaak door duurzamere warmtebronnen zoals de bio-energiecentrale en de slibverwerkingscentrale gevoed. De Afvalenergiecentrales werken enkel nog als back-up. De warmtenetten ondervinden hierdoor weinig effect van het verminderen van de aangeleverde hoeveelheid restafval.

7. Resultaten grondstoffen

7.1. GFT en etensresten

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
MEDEMBLIK	128,8	138	145,1	147	142,7	150
Gemiddeld West Friese gemeenten (Benchmark)					120	
Gemiddeld Noord Holland (CBS)	91	94	105	102	93	
Gemiddeld Stedelijkheidsklasse 4 (CBS)	128	134	144	144	129	
Gemiddeld Nederland (CBS)	109	114	124	124	112	
Minder dan 20% hoogbouw (benchmark)	136	137	157	148	137	

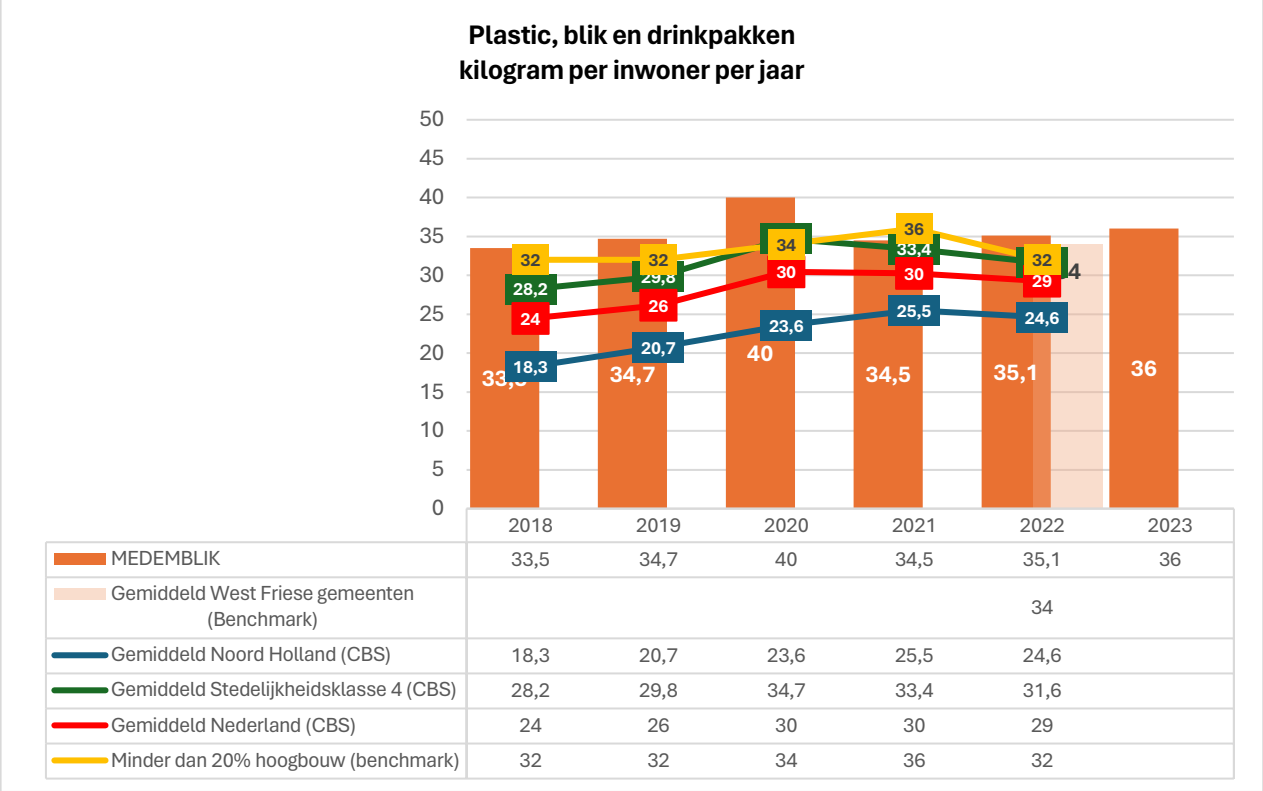
Grafiek 6: GFT in kilogram per inwoner per jaar

De gemeente Medemblik scoort zeer hoog op de gescheiden inzameling van GFT en etensresten. Met name in deze categorie is er wel veel verschil in laag stedelijke gemeenten en gemeenten met veel hoogbouw. In laag stedelijke groene gemeenten komt er simpelweg veel meer tuinafval vrij. Daarom loont het om bij deze stroom met name te kijken naar Stedelijkheidsklasse 4 gemeenten en gemeenten met minder dan 20% hoogbouw. Ten opzichte van beide klassen scoort de gemeente Medemblik uitstekend. Het aanbod is niet in alle jaren gelijkmatig. Dit heeft te maken met het weer, waardoor er een langer of korter groei, bloei- en snoeiseizoen kan optreden. Hierdoor is het lastig om een trend te zien. Combineren we deze gegevens met de sorteeranalyse, dan zien we dat inwoners wel duidelijk meer etensresten aanbieden in de GFT bak. De hoeveelheid kg die de inwoner gemiddeld aanbiedt via het restafval is met de helft afgenomen (ca 20 kilo minder).

7.1.1. Afkeur GFT

De grondstof GFT en etensresten is in 2023 volledig geaccepteerd. Er werd 0% afkeur gerealiseerd. Dit is een verbetering ten opzichte van 2022 toen ca 1 kilo per inwoner per jaar werd afgekeurd. Het GFT en etensresten wordt afgekeurd als er bij een visuele schouw wordt verwacht dat er meer dan 5 gewichtsprocenten oneigenlijk afval in de vracht aanwezig is.

7.2. Plastic, Blik en Drinkpakken (PBD)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
MEDEMBLIK	33,5	34,7	40	34,5	35,1	36
Gemiddeld West Friese gemeenten (Benchmark)					34	
Gemiddeld Noord Holland (CBS)	18,3	20,7	23,6	25,5	24,6	
Gemiddeld Stedelijkheidsklasse 4 (CBS)	28,2	29,8	34,7	33,4	31,6	
Gemiddeld Nederland (CBS)	24	26	30	30	29	
Minder dan 20% hoogbouw (benchmark)	32	32	34	36	32	

Grafiek 7: Plastic, blik en drinkpakken in kilogram per inwoner per jaar

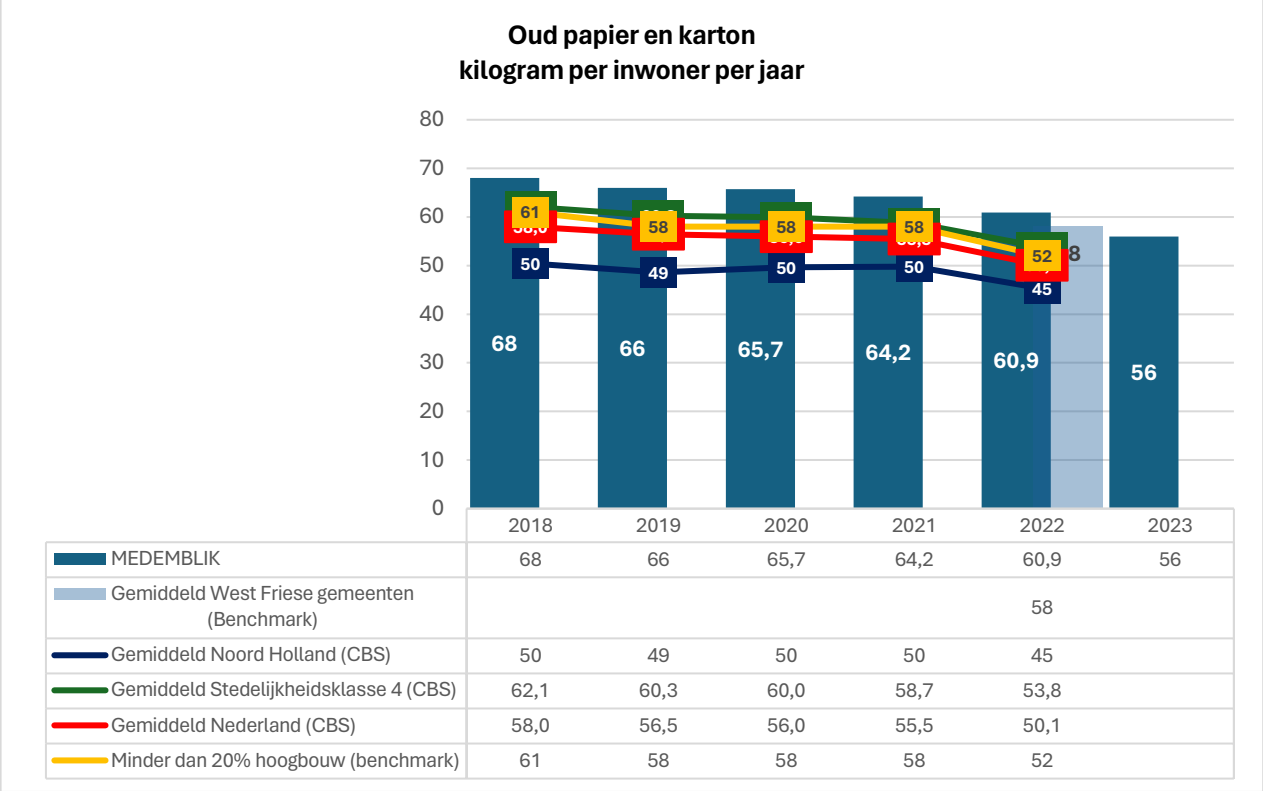
De hoeveelheid gescheiden aangeboden Plastic, blik en drinkpakken blijft in Medemblik zeer hoog. Gemiddeld zien we in Nederland na de corona-jaren een afname in de hoeveelheden. Dit heeft ermee te maken dat in de corona periode veel werd thuisgewerkt, en ook veel werd bezorgd door de pakketdiensten. Deze coronapiek is ook in Medemblik zichtbaar. Het aanbod ligt in Medemblik structureel ca 5 kilo boven de gemiddelden in Nederland en gemeenten in dezelfde stedelijkheidsklasse en ca 10 kilo boven het gemiddelde aanbod in de provincie.

De hoeveelheid Plastic, blik en drinkpakken die inwoners in het restafval aanbieden blijft stabiel op ca 10%. Dit zijn met name verpakkingen met inhoud, waarbij de inwoners deze niet willen scheiden, of samengestelde verpakkingen waarover de inwoners onzeker zijn wat ermee te doen.

7.2.1. Afkeur Plastic, blik en drinkpakken

In totaal is er in Medemblik 37 ton gescheiden ingezameld PBD afgekeurd bij de op en overslaglocatie. Dit betreft een afkeurpercentage van 2,3%. Dit is minder dan in 2022 toen in totaal 42 ton werd afgekeurd. PBD wordt afgekeurd bij de op- en overslag indien er op basis van een visuele controle meer dan 15% vervuiling in zit. Sinds 2021 wordt de visuele controle steeds strikter, waardoor de kans op afkeur toeneemt. Dit effect zien we in Medemblik in het laatste kwartaal van 2023 terug. Daarom start de gemeente Medemblik met een communicatiecampagne op deze afvalstroom (zie ook hoofdstuk 8)

7.3. Oud Papier en Karton (OPK)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
MEDEMBLIK	68	66	65,7	64,2	60,9	56
Gemiddeld West Friese gemeenten (Benchmark)					58	
Gemiddeld Noord Holland (CBS)	50	49	50	50	45	
Gemiddeld Stedelijkheidsklasse 4 (CBS)	62,1	60,3	60,0	58,7	53,8	
Gemiddeld Nederland (CBS)	58,0	56,5	56,0	55,5	50,1	
Minder dan 20% hoogbouw (benchmark)	61	58	58	58	52	

Grafiek 8: OPK in kilogram per inwoner per jaar

Ook bij het oud papier zien we dat de gemiddelden in Medemblik in 2022 ruim 5 kilo hoger liggen dan de gemiddelden van vergelijkbare stedelijkheidsklassen en meer dan 15 kilo meer dan gemiddeld in de provincie. Oud papier is ook als we naar de hoeveelheid kijken die nog in het restafval zit een van de best gescheiden stromen in Medemblik. Slechts 6% van het restafval bestaat nog uit oud papier. Alleen glas wordt nog beter gescheiden.

7.3.1. Afkeur oud papier

Al het oude papier is in 2023, net als in 2022 goedgekeurd. De inwoners ervaren heel duidelijk de urgentie van het gescheiden houden van deze afvalstroom.

7.4. Glas en Textiel

De stromen glas en textiel maken de fijne huishoudelijke afvalstromen compleet. In 2023 werd er bijna 24 kilo glas gescheiden ingezameld, en iets meer dan 4 kilogram textiel per inwoner per jaar. Beide stromen worden op nagenoeg dezelfde wijze ingezameld (verzamelcontainers op centrale plekken in de buurt van winkelcentra), maar kennen een volledig ander resultaat.

Glas en textiel	glas			textiel		
in kg/inw/jr	2021	2022	2023	2021	2022	2023
MEDEMBLIK	**24,4**	**23,8**	**24,5**	**2,7**	**2,8**	**4**
Gemiddeld Noord Holland (CBS)	25,5	23,4		4,2	4	
Gemiddeld Stedelijkheidsklasse 4 (CBS)	24,8	23,4		5,3	5,1	
Gemiddeld Nederland (CBS)	24,7	23,4		5	4,8	
Minder dan 20% hoogbouw (benchmark)	25	23		5,3	5,2	
Gemiddeld West Friese gemeenten (Benchmark)		22			3	

Tabel 2: Resultaten Glas en Textiel in kg/inwoner/jaar

Het glas is de afvalstroom die het best gescheiden wordt ingezameld. Van de 26,5 kilo glas die in Medemblik vrijkomt, wordt 24,5 kilo gescheiden aangeboden, en zit nog 2 kilo gemiddeld in het restafval. Dit betekent dat er een scheidingspercentage wordt gehaald van 92,4%. Het textiel laat een volledig ander plaatje zien. Van de 8 kilo textiel die vrijkomt verdwijnt de helft in de restafvalbak.

Daarnaast blijkt de textielstroom ook de meest vervuilde stroom in Medemblik. In totaal wordt van de 4 kilo per inwoner per jaar die gescheiden wordt ingezameld 15% afgekeurd. Dit komt neer op ongeveer een halve kilo per inwoner per jaar

7.5. Grove grondstoffen

Het afvalbrengstation is de plek voor het aanbieden van grove grondstoffen in de gemeente Medemblik. Op het afvalbrengstation wordt het afval gescheiden in grove grondstoffen en wat er overblijft wordt verbrand als grof restafval. Hiermee is het afvalbrengstation een uitermate efficiënte wijze van duurzaam afvalscheiden en heeft het de voorkeur boven de ongescheiden inzameling van grof afval aan huis. Dit afval wordt in één voertuig bij elkaar geperst en kan slechts minimaal worden nagescheiden.

De inwoners van Medemblik en de omliggende gemeenten kunnen zelf kiezen naar welk afvalbrengstation van HVC ze gaan. De gegevens worden achter de schermen door middel van verdeelsleutels weer teruggerekend naar de gegevens per gemeente. Er is op het afvalbrengstation nog geen toegangscontrole door middel van pasjes.

Het afvalbrengstation kent op jaarbasis een steeds groeiend aantal bezoekers. In 2023 kwamen er voor de eerste keer meer dan 100.000 bezoekers naar het afvalbrengstation (Ruim 35 bezoekers per openingsuur). Het afvalbrengstation is 53 uur per week geopend, en dat is voor een laag stedelijke gemeente met weinig hoogbouw een hoge service. Gemiddeld zijn de milieustraten in deze gemeenten minder dan 40 uur per week geopend.

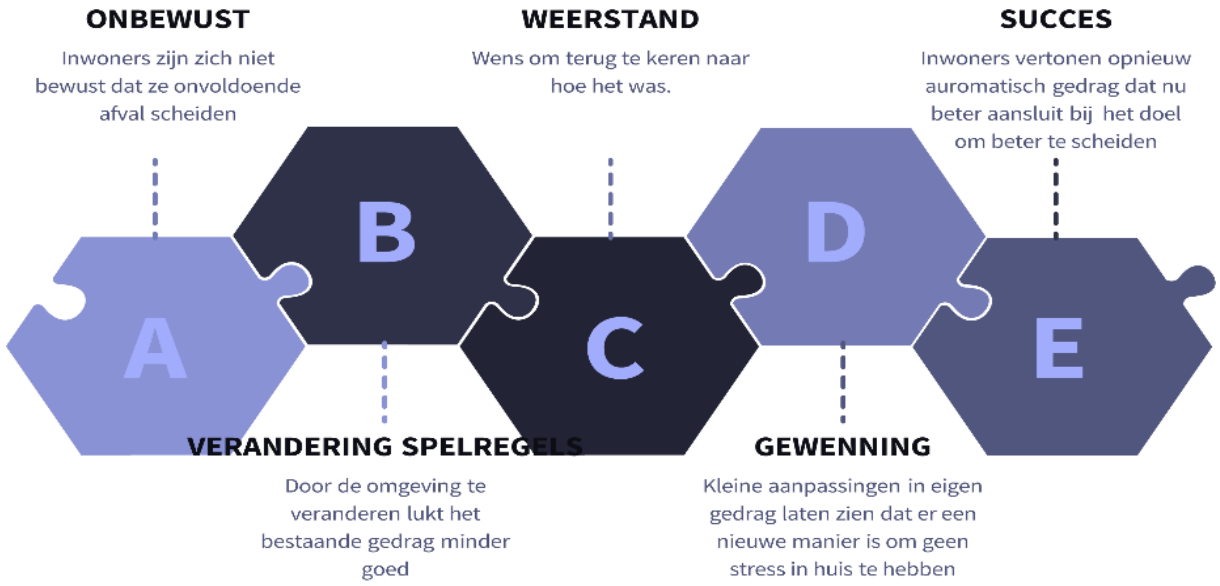
Op de milieustraat wordt een afvalscheidingspercentage gehaald van bijna 89%. Omdat er niet of nauwelijks gescheiden wordt in de huishoudelijke inzameling aan huis vermindert het percentage afvalscheiding dat wordt bereikt voor de grove afvalstromen naar 84%.

Het jaarverslag van HVC met de uitgebreide resultaten is bijgevoegd als bijlage 4.

8. Gedragsverandering en draagvlak

Het succesvol verbeteren van afvalscheiding vereist een gedragsverandering bij inwoners. Het meeste gedrag op het gebied van afvalscheiding is niet altijd rationeel. Een groot deel is onbewust en automatisch. Dit is prima als er geen verandering nodig is. Maar omdat we een nieuw normaal proberen te introduceren moet je manieren vinden om gewoontegedrag, dat onbewust plaatsvindt, te veranderen. De invoering van het recycle-tarief is een methode om onbewust gedrag bewust te maken.

We zetten erop in dat het nieuwe systeem als wenselijk en normaal wordt ervaren. Dit maakt de kans groter dat inwoners het gewenste gedrag vertonen. Het realiseren van deze veranderingen kost tijd, en gaat gepaard met een periode van ontwijkgedrag en weerstand

Figuur 6: Veranderingen in Afvalbeleid: Introductie van het Recycle-tarief.

Deze weerstand hebben we ook gezien tijdens de introductie van het recycle-tarief. Tijdens het proces is een aantal keren de mening van de inwoners gepeild. Alle onderzoeken zijn uitgevoerd door Ipsos I&O.

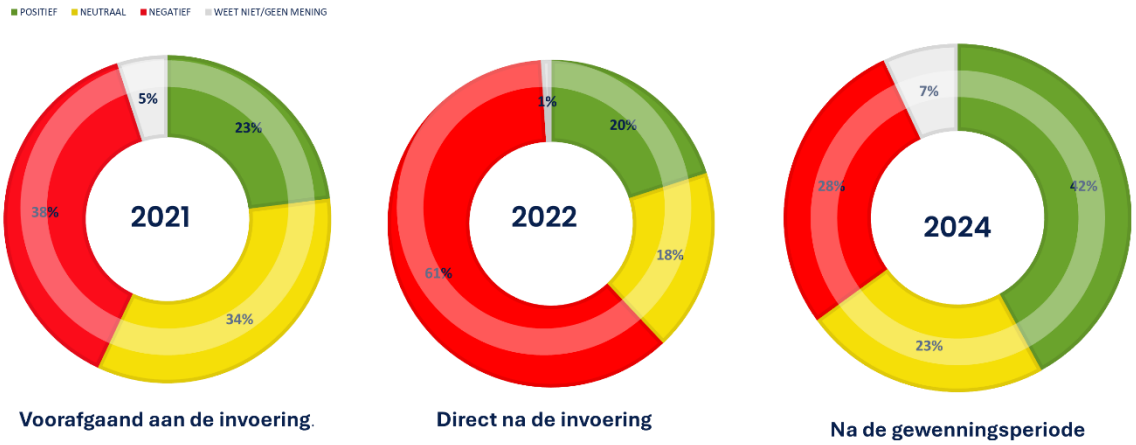
A. Voorafgaand aan de invoering heeft I&O in opdracht van de gemeente Medemblik een peiling gehouden. Dit onderzoek gaf inzicht in de wijze waarop inwoners van Medemblik denken over tariefdifferentiatie en welke aspecten en randvoorwaarden zij belangrijk vinden bij de invoering ervan. De centrale vraag is: Op welke manier en onder welke condities is voldoende draagvlak voor het recycle-tarief onder inwoners te creëren, zodat het succesvol kan worden ingevoerd. Het onderzoek vond plaats in maart 2021 voor de invoering. In totaal hebben 1022 inwoners de vragenlijst ingevuld
B. Tijdens de eerste maanden van de invoering heeft I&O in opdracht van HVC een klanttevredenheidsonderzoek uitgevoerd onder alle gemeenten waarvoor HVC de inzameling uitvoert. Een aantal vragen betreft tevredenheid over het recycle-tarief en worden hieronder meegenomen. Het onderzoek vond plaats in juli 2022. In totaal hebben 694 inwoners van Medemblik de vragenlijst ingevuld.

C. Begin 2024 heeft I&O in opdracht van de gemeente opnieuw de mening van de inwoners van Medemblik gepeild. Dit onderzoek geeft inzicht in hoe inwoners de invoering van het recycle-tarief hebben ervaren. De centrale vraag is: Hoe kijken inwoners van Medemblik terug op de invoering van het recycle-tarief? Daarnaast onderscheiden we enkele aspecten en deelvragen die van belang zijn. Zo stelden we vragen over het aanbiedgedrag en of dit, in hun eigen inschatting, veranderd is sinds die invoering van het nieuwe systeem? We vroegen in welke mate inwoners zich zijn bewust van de samenstelling (variabel en vast deel) en hoogte van hun afvalstoffenheffing? En uiteraard vroegen we naar de tevredenheid, knelpunten en ongewenste effecten van het recycle-tarief.

   Het onderzoek vond plaats in januari 2024 en in totaal hebben 1454 inwoners de vragenlijst ingevuld.

8.1. Houding ten aanzien van het recycle-tarief

De inwoners van Medemblik hebben in alle drie de onderzoeken de vraag beantwoord hoe ze ten opzichte van het recycle-tarief staan.

Figuur 7: Houding ten aanzien van het recycle-tarief

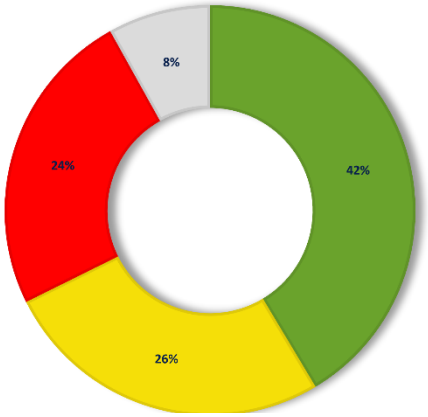
Voorafgaand aan de invoering was iets meer dan de helft van de inwoners positief of neutraal ten opzichte van het recycle-tarief. Voorafgaand aan de invoering verschillen de aandachtpunten voor de implementatie op basis van de grondhouding

Positieve houding	Neutrale houding met voorwaarden	Negatieve houding
Goed voor het milieu	Mag niet te duur worden	Te hoge kosten
Eerlijker; kosten komen bij degene die vervuilt	Zorgen dat er geen gebruik wordt gemaakt van andermans bak	Oneerlijk tav bepaalde groepen
	Inzicht in hoogte en samenstelling tarief	Ontwijkgedrag, gebruik bak buren
		Dumpingen

Tabel 3: Houding en vraagstukken voorafgaand aan de invoering van het Recycle-tarief

Verder geven de respondenten vooraf in meerderheid aan dat een uitzondering moet worden gemaakt voor de mensen die door ziekte onvermijdbaar restafval hebben.

In de weerstandsperiode direct na de invoering zien we het draagvlak duidelijk teruglopen; 61% van de bevolking spreekt zich negatief uit over het recycle-tarief. Na de gewenningsperiode herstelt en groeit het draagvlak. In 2024 is meer dan 65% van de bevolking neutraal tot positief ten opzichte van het recycle-tarief. Het aantal mensen dat positief is groeit en het aantal mensen dat negatief is over het recycle-tarief daalt.

Figuur 8: Is het recycle-tarief een verbetering

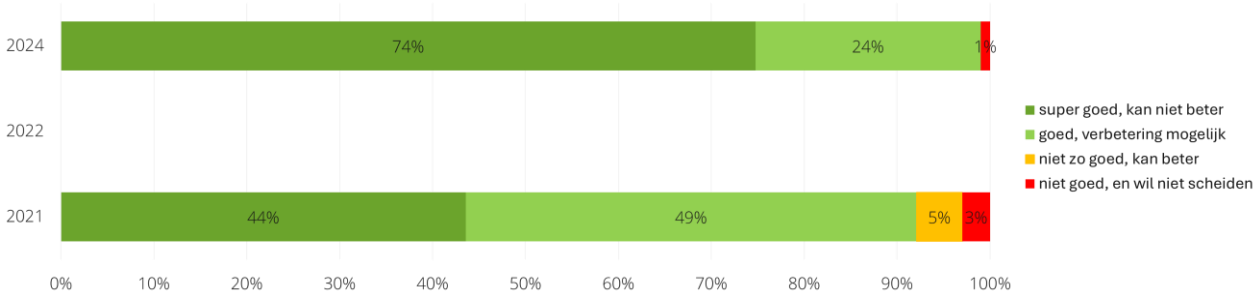
De inwoners zijn ook gevraagd of ze de invoering van het recycle-tarief een verbetering of een verslechtering vinden

- 42% vindt het een verbetering
- 26% is neutraal over de invoering
- 24% vindt het een verslechtering
- 8% heeft geen mening

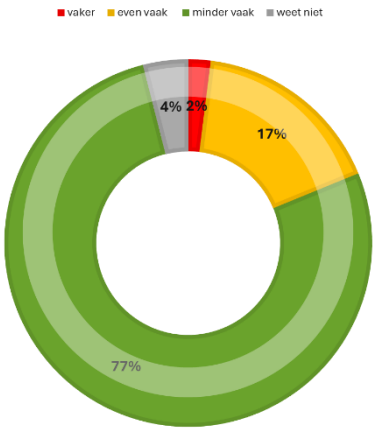
Als positieve effecten worden de goede stimulans om afval te scheiden genoemd en de invloed die men zelf kan uitoefenen op de hoogte van de heffing. Als negatieve effecten noemt men de stankoverlast van het langer bewaren van het restafval en de kans op zwerfafval in de openbare ruimte.

8.2. Gedragsverandering aanbiedgedrag restafval.

Daarnaast hebben we de inwoners voorafgaand aan de implementatie en na de invoering van het recycle-tarief gevraagd of welke wijze zij hun afval scheiden. We zien hier een duidelijke verschuiving. Steeds meer mensen scheiden bewuster. De groep die niet wil afvalscheiden wordt kleiner.

Figuur 9: Inschatting van het eigen afvalscheiding gedrag

Figuur 10: Aanbiedgedrag na de invoering recycle tarief

Deze houding vertaalt zich ook in het daadwerkelijke aanbiedgedrag. Op de vraag of zij hun iets veranderd hebben aan het aantal keren dat zij hun bak of zak aanbieden sinds de invoering van het recycle-tarief antwoorden 77,5% van de respondenten dat zij hun restafval minder vaak aanbieden. Dit komt overeen met het gemiddelde aanbiedgedrag dat we meten.

Alle drie de inwonermetingen zijn bij dit rapport toegevoegd als bijlage 2a-c

9. Communicatie

9.1. Communicatie invoering recycle-tarief

Voorafgaand aan de invoering van het recycle-tarief is samen met inzamelaar HVC een communicatie-aanpak opgesteld voor de communicatie rondom het recycle-tarief. De communicatie-aanpak betreft een combinatie van

- Algemene communicatie op de website van de gemeente en HVC
- Algemene communicatie in de krant
- Algemene communicatie op de sociale media
- Filmpjes van HVC en met Medemblik specifieke content via Youtube
- Specifieke communicatie over de tarieven huis aan huis
- Specifieke communicatie inclusief tarieven door middel van hangers op de restafvalbak
- Inzet van de afvalapp
- Inzet van de Afvalcoaches

Figuur 11: Communicatieaanpak recycle-tarief in Medemblik

De eerste uitingen van deze communicatiecampagne zijn opgenomen in de tussentijdse evaluatie. Ze geven antwoord op de vragen waarom Medemblik heeft gekozen voor het recycletarief, en wat de invoering betekent voor

de inwoners. Zo leggen we bijvoorbeeld uit dat we afrekenen op basis van ledigingen, en niet op basis van gewicht, zodat inwoners niet hoeven opletten of hun buren een zak extra gooien in de aangeboden containers.

In de meest gestelde vragenlijst rondom het recycletarief (opgenomen in Het recycle-tarief | Gemeente Medemblik.) wordt op de website ingegaan op een groot aantal vragen die aan de telefoon, bij de afvalcoach, bij de chauffeurs, en in de online enquête voorafgaand aan de invoering zijn gesteld. Hier is ook de regeling te vinden voor de mensen die door een medische indicatie onvermijdbaar restafval hebben.

Waar mensen tegen knelpunten aanliepen of behoefte hadden aan overleg is de afvalcoach langs geweest met een luisterend oor, een praktische oplossing voor een probleem of met tips en tricks over afvalscheiden. In totaal voerden zij in de implementatieperiode 1385 gesprekken.

9.2. Communicatiecampagne Verpact over kwaliteit van Plastic, blik en drinkpakken

Zoals eerder aangegeven wordt er door de verwerkers een steeds strengere controle gevoerd op de kwaliteit van de aangeleverde grondstoffen. Met name op het dossier verpakkingen worden door de uitvoeringsorganisatie Verpact steeds vaker vrachten afgekeurd. De contractpartij voor de sortering van PBD in Medemblik (RKN) en de inzamelaars hebben hiertoe een communicatiecampagne ontwikkeld die zich richt op het verbeteren van de kwaliteit van het inzamelde PBD.

Tot nu toe hebben de strengere controles nauwelijks tot afkeur geleid in de gemeente Medemblik. De gemeente wil dit graag zo houden. Als de afkeur toeneemt, zal de gemeente samen met HVC overleggen welke middelen worden ingezet om de kwaliteit van het Plastic, blik en drinkpakken te verbeteren.

9.3. Communicatie rondom preventie van afval

HVC is in 2023 gestart met de communicatiecampagne Afvalvrij (https://www.hvcgroep.nl/afvalvrij.)

Sinds maart 2024 is deze campagne vervolgd. Het doel van de campagne is het verhogen van motivatie en gelegenheid door eenvoudige en toegankelijke handelingen aan te bieden om afval te verminderen. Dit deel van de campagne is gericht op drie verschillende stromen die ook nog veel in het restafval terug te vinden zijn; etensresten, textiel en verpakkingen.

Figuur 12: Communicatiecampagne Preventie Afval

9.4. De resultaten van communicatie

9.4.1. De communicatie sluit aan bij de doelstellingen

Succes van communicatie is lastig te meten. We zien wel een hele duidelijke aanpassing van het gedrag. Direct vanaf het eerste jaar van de invoering is een ontwikkeling te zien dat inwoners minder restafval aanbieden en meer grondstoffen scheiden. De afvalapp van HVC heeft inmiddels 16315 gebruikers in Medemblik. Hiervan hebben bijna 8500 mensen een account aangemaakt, en heeft ongeveer de helft van de accounthouders ook door middel van IDIN toegang aangevraagd om hun eigen aanbiedingen te kunnen inzien.

Overal zegt meer dan 75% van de inwoners in het laatste bewonersonderzoek goed te weten op welke wijze zij hun afval goed kunnen scheiden. Alleen bij etensresten en bij plastic verpakkingen ligt dit percentage iets lager, maar nog steeds ruim boven de 60%.

De gestelde doelen worden ruimschoots behaald.

9.4.2. Communicatieteam

Toch blijven er ook aandachtspunten in de communicatie. We bereiken nooit 100% van de inwoners. Laaggeletterdheid, anderstaligheid, en andere sociale omstandigheden kunnen ertoe leiden dat de boodschap niet aankomt. Ook de aanpak van terugkerende vragen, knelpuntlocaties en hardnekkige zogeheten afvalfabels ('bij de verwerker wordt alles weer bij elkaar gegooid') kan worden verbeterd.

Daarom heeft de gemeente Medemblik sinds kort samen met HVC een vast communicatieteam opgesteld. In dit overleg nemen de beleidsmedewerker en de communicatiemedewerker van zowel HVC als de gemeente deel. Op de agenda staan de volgende onderwerpen;

- Meertalige communicatie en communicatie in de vorm van beelden
- Campagnes voor nieuwe inzameling of nieuwe wijken
- Buurtgerichte of platformgerichte aanpak om groepen te bereiken die we met geschreven communicatie niet bereiken
- Operationele problemen of individuele gevallen waarbij de inzet van de afvalcoach gewenst is
- Operationele problemen waarbij communicatie kan worden ingezet als deel van de oplossing

10. Openbare Ruimte

De implementatie van het recycle-tarief wordt vaak in verband gebracht met de angst voor toename van overlast in de openbare ruimte. Inwoners forensen, shoppen en recreëren in de openbare ruimte, en een schone openbare ruimte draagt in belangrijke mate bij in hun gevoel voor welbehagen en veiligheid.

10.1. Meting versus beleving

Overlast in de Openbare ruimte kent een objectieve en een subjectieve invulling.

Metingen zijn de meest objectieve vorm, omdat er vaste vlakken daadwerkelijk worden beoordeeld op basis van een vaste onderzoeksmethodiek die over de jaren heen gelijk blijft. De metingen zijn wel tijd- specifiek. Er wordt op een bepaald moment een objectief oordeel gemeten. 10 minuten eerder of later had dit oordeel anders kunnen zijn. Dit geldt hetzelfde voor de schoonmaak van de straten, plantsoenen en prullenbakken. Vervuiling kan optreden 8 dagen na een schoonmaak, maar ook een kwartier later.

De schoonbeleving is subjectief en voor iedereen anders. De beleving is afhankelijk van een groot aantal factoren zoals bijvoorbeeld

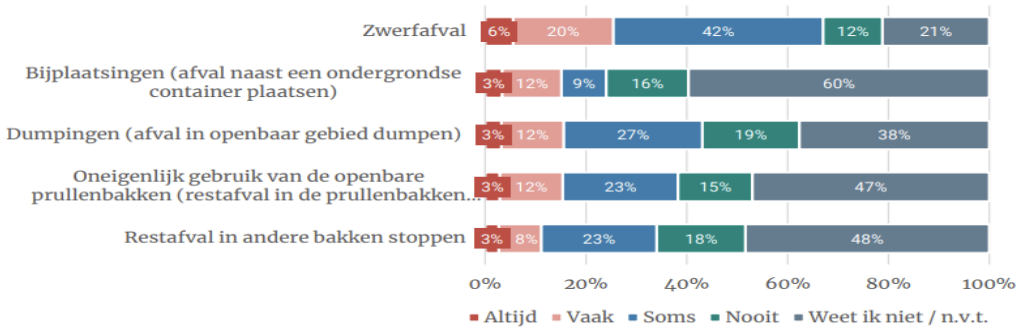
1. Eigen humeur, het weer, privé-gebeurtenissen
2. Algehele houding ten aanzien van de gemeente, en van gebeurtenissen in de gemeente
3. Betrokkenheid bij de buurt, en het gevoel in de mate waarbij anderen (gemeente, buren, ondernemers) betrokken zijn bij de buurt

Verder weten we uit landelijke onderzoeken dat inwoners op de vragen naar wat zij als schoon beoordelen over het algemeen alleen A en A+ Kwaliteit als schoon worden beoordeeld. De meeste gemeenten hebben echter het grootste deel van hun gebied op B-kwaliteit ingedeeld. Hiermee zit er standaard een stukje frustratie in de schoonbeleving.

Daarom maken we verschil tussen metingen en belevingen. Beiden hebben we gemeten in deze evaluatie.

10.2. De schoonbeleving

Wij vroegen de inwoners hoe vaak zij vinden dat een aantal ergernissen in hun buurt voorkomt.

Figuur 13: Beleving: ergernissen in de openbare ruimte

Ongeveer 15% van de inwoners ervaart vaak of altijd overlast in de openbare ruimte. De ergernis over zwerfafval is het grootst.

10.3. De schoonmeting

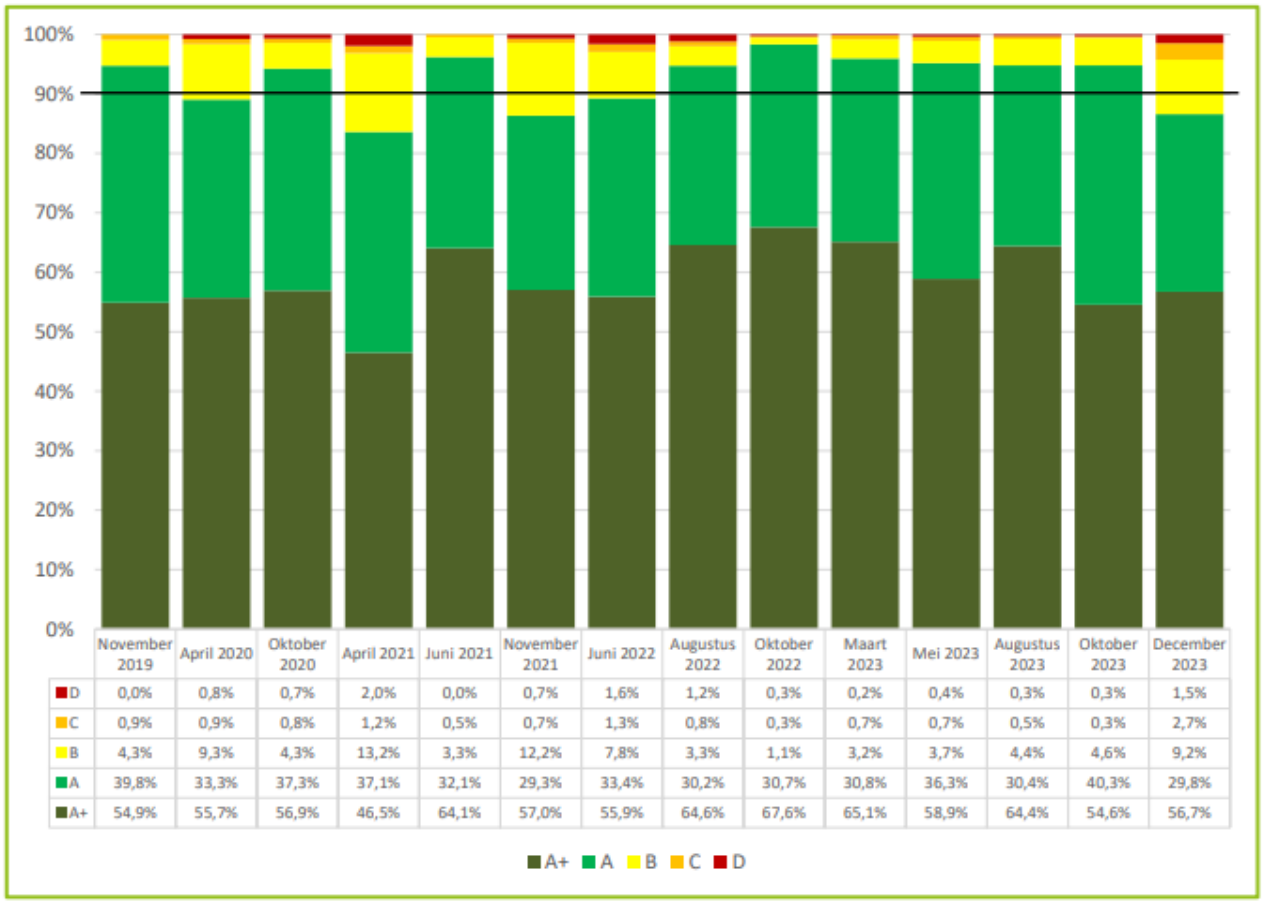
De objectieve metingen op zwerfafval en bijplaatsingen worden uitgevoerd door een onafhankelijk onderzoeksbureau IFocus, die sinds 2019 metingen uitvoert in de gemeente Medemblik. Zij meten bij elke ronde 100-150 meetvlakken. Elk meetvlak (100x100 meter) wordt op basis van de CROW beeldkwaliteit gemeten op 18 verschillende beeldlatten. In de bijgevoegde tabel kunnen we zien welke metingen welke scores opleveren.

	A+	A	B	C	D
grofvuil/huishoudelijk	0	0	1	1	>1
zwerfafval fijn en grof	0	1 ≤ 3	4 ≤ 10	11 ≤ 25	>25
drijfvuil	0	1 ≤ 2	3 ≤ 4	5 ≤ 6	>6
zinkvuil	0	0	0	1	>1

Figuur 14: Scores Zwerfafval op basis van CROW beeldkwaliteit

De overal score van een meetlat wordt gemeten op 90% van de metingen. Een overal A score betekent dus dat 90% of meer van alle (100-150) meetvlakken een gemiddelde score A of hoger laat zien op alle 18 beeldlatten.

In onderstaande grafiek zien we de overal scores op de metingen vanaf 2019.

	November 2019	April 2020	Oktober 2020	April 2021	Juni 2021	November 2021	Juni 2022	Augustus 2022	Oktober 2022	Maart 2023	Mei 2023	Augustus 2023	Oktober 2023	December 2023
D	0,0%	0,8%	0,7%	2,0%	0,0%	0,7%	1,6%	1,2%	0,3%	0,2%	0,4%	0,3%	0,3%	1,5%
C	0,9%	0,9%	0,8%	1,2%	0,5%	0,7%	1,3%	0,8%	0,3%	0,7%	0,7%	0,5%	0,3%	2,7%
B	4,3%	9,3%	4,3%	13,2%	3,3%	12,2%	7,8%	3,3%	1,1%	3,2%	3,7%	4,4%	4,6%	9,2%
A	39,8%	33,3%	37,3%	37,1%	32,1%	29,3%	33,4%	30,2%	30,7%	30,8%	36,3%	30,4%	40,3%	29,8%
A+	54,9%	55,7%	56,9%	46,5%	64,1%	57,0%	55,9%	64,6%	67,6%	65,1%	58,9%	64,4%	54,6%	56,7%

Figuur 15: Resultaten metingen IFocus Zwerfafval en bijplaatsingen

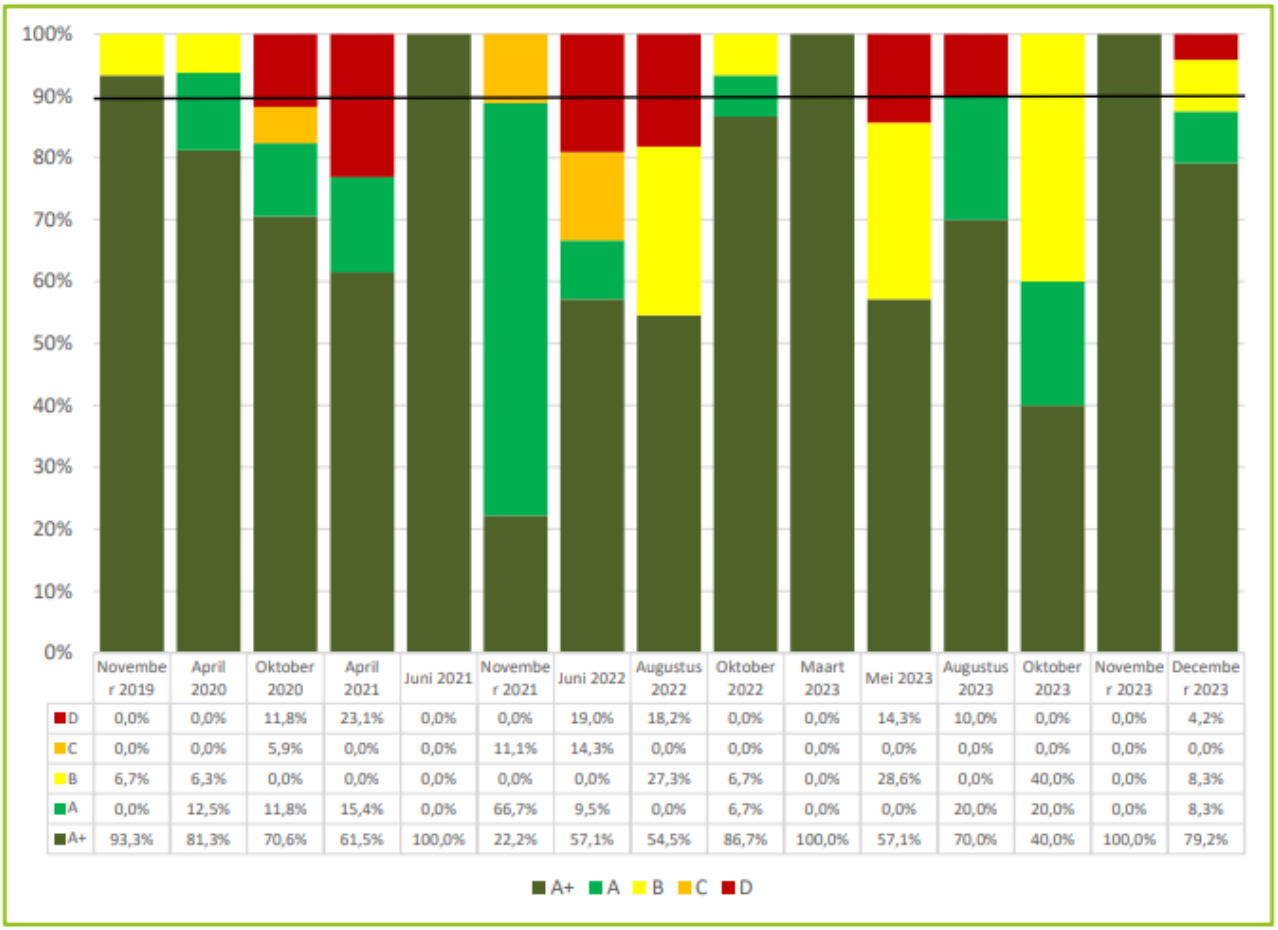
10.3.1. Algemene conclusie

Medemblik heeft voor de meeste gebieden een minimum beeldkwaliteit B vastgesteld. De gemiddelde beeldkwaliteit van de meeste metingen komt uit op de hogere beeldkwaliteit A.

Er lijkt geen duidelijke afname of toename te zijn van afval gedurende de periode november 2019 t/m december 2023 op basis van de afzonderlijke metingen. Lagere scores (C en D scores) treden sporadisch op. Er kan geen duidelijk patroon worden onderscheiden. In *april 2021* wordt het hoogste percentage D-scores gemeten. Dit is vóór de invoering van het recycle-tarief. In *december 2023* wordt het hoogste percentage C-scores gemeten. Het is te vroeg om te kunnen beoordelen of dit een eenmalig resultaat is (en afhankelijk van de keuze van het tijdstip van de meting ('feestmaand') of dat er sprake is van een trend.

De invoering van het recycle-tarief in 2022 lijkt niet of nauwelijks invloed te hebben op deze metingen.

10.3.2. Bijplaatsingen bij de ondergrondse containers

	Novembe r 2019	April 2020	Oktober 2020	April 2021	Juni 2021	Novembe r 2021	Juni 2022	Augustus 2022	Oktober 2022	Maart 2023	Mei 2023	Augustus 2023	Oktober 2023	Novembe r 2023	Decembe r 2023
D	0,0%	0,0%	11,8%	23,1%	0,0%	0,0%	19,0%	18,2%	0,0%	0,0%	14,3%	10,0%	0,0%	0,0%	4,2%
C	0,0%	0,0%	5,9%	0,0%	0,0%	11,1%	14,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
B	6,7%	6,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	27,3%	6,7%	0,0%	28,6%	0,0%	40,0%	0,0%	8,3%
A	0,0%	12,5%	11,8%	15,4%	0,0%	66,7%	9,5%	0,0%	6,7%	0,0%	0,0%	20,0%	20,0%	0,0%	8,3%
A+	93,3%	81,3%	70,6%	61,5%	100,0%	22,2%	57,1%	54,5%	86,7%	100,0%	57,1%	70,0%	40,0%	100,0%	79,2%

Figuur 16: Bijplaatsingen bij de containers

Een van de meetlatten betreft de bijplaatsingen bij de ondergrondse containers. Hier tellen we het aantal bijgeplaatst vuil naast de ondergrondse containers

A+	A	B	C	D
				
Er ligt geen afval in de omgeving van de container.	Er ligt weinig afval in de omgeving van de container.	Er ligt in beperkte mate afval in de omgeving van de container.	Er ligt redelijk veel afval in de omgeving van de container.	Er ligt veel afval in de omgeving van de container.
bijgeplaatst afval 0 stuks	bijgeplaatst afval ≤ 1 stuk	bijgeplaatst afval ≤ 3 stuks	bijgeplaatst afval ≤ 5 stuks	bijgeplaatst afval > 5 stuks

Meetinstructie: Bijgeplaatst afval

Figuur 17: CROW beeldlat bijplaatsingen

Op een aantal momenten is er sprake van gemiddelde D-scores op deze meetlat. Deze momenten lijken zich te concentreren in het voorjaar en zomer. De oorzaak hiervan is niet onderzocht.

Er is echter niet direct een correlatie met de invoering van het recycletarief zichtbaar, omdat de scores vergelijkbaar zijn met de periode voordat het recycletarief werd ingevoerd. Er lijkt door de invoering van het recycle-tarief weinig verandering op te treden in deze meetlat. Dit sluit ook aan met de ervaringen van de buitendienst die aangeeft dat er geen grote veranderingen zijn opgetreden in de afvoer van het bijgeplaatst afval.

10.3.3. Vergelijking

IFocus voert deze metingen uit voor een groot aantal gemeenten in Nederland en kunnen de gegevens van de gemeente Medemblik hierdoor vergelijken en duiden. In het in de bijlage bijgevoegde rapport zijn de resultaten van de gemeente Medemblik vergeleken met drie andere West-Friese gemeenten. Hieruit blijkt dat de resultaten niet afwijkend zijn van de andere West-Friese gemeenten. Op het gebied van fijn zwerfafval (de grootste ergernis in de beleving) scoort de gemeente Medemblik zelfs iets beter dan de andere drie gemeenten.

Het rapport met de volledige meting is bijgevoegd als bijlage 3

10.4. Aanpak Schoon.

De gemeente Medemblik komt vooralsnog goed uit de metingen op het gebied van een schone openbare ruimte. Om deze resultaten te behouden en te verbeteren heeft het college besloten om de gelden die jaarlijks vrijkomen via de SUP-subsidies[4] in te zetten voor de implementatie van een nieuwe Actieplan Schoon. Deze aanpak wordt in 2024 verder voorbereid en later in het jaar ter besluitvorming aangeboden.

[4] SUP = de richtlijn inzake de Single Use Plastics. Deze gelden worden uitgekeerd door Verpact, en gelden als de opvolging van de voormalige zwerfafvalsubsidie.

11. Maatwerk en verbeterpunten

11.1. Operationele verbeterpunten uit de tussenevaluatie

In de tussentijdse evaluatie zijn de volgende operationele verbeterpunten gedefinieerd

1. **Op de dijk in Medemblik wordt een aantal containers aangeboden op een locatie die bij veel wind niet ideaal is.**

Inmiddels is er overleg geweest met de bewoners en is er samen een voorkeurslocatie aangewezen die onderaan de Dijk ligt. De gemeente heeft de aanvraag ingediend bij met het Hoogheemraadschap over het gebruik van deze plek als opstelplaats. Zodra er hierover akkoord is, vindt er een officiële aanwijzing plaats. Met HVC is overeen gekomen dat de locatie geleegd wordt met een kleiner voertuig. Met de bewoners is hierover regelmatig contact.

2. **Bij de hoogbouw zijn GFE-cocons geplaatst waar een bak in is geplaatst. Dit betekent dat de inwerpopening op een iets hogere plek zit dan de in-werpopening van de restafvalcontainer waar men aan gewend is. Voor mobiele bewoners is dit geen enkel probleem, maar voor de minder mobiele bewoners kan dit leiden tot de keuze om het gft bij het restafval aan te bieden.**

Inmiddels zijn alle GFT verzamelcontainers vervangen door containers met een lagere inworpopening.

3. **De meeste inwoners van Medemblik hebben bakken aan huis voor plastic, blik en drinkpakken die elke vier weken wordt ingezameld. In de kleinbehuisde kernen en appartementen is er onvoldoende ruimte voor een afvalbak. Op deze locaties mogen inwoners hun Plastic, blik en drinkpakken elke twee weken aanbieden in zakken die worden ingezameld. Deze zakken zorgen voor overlast omdat ze te vroeg worden aangeboden en veroorzaken zwerfafval.**

In het afgelopen jaar is gewerkt aan een oplossing om de overlast in de kernen met kleinbehuisden te beperken. De snelste oplossing (het plaatsen van een aantal verzamelcontainers voor deze zakken) kent veel nadelige gevolgen voor de kwaliteit van de afvalstroom. Inmiddels weten we uit de ervaringen van andere gemeenten dat het PBD uit de verzamelcontainers een hele grote kans heeft op vervuiling en afkeur van de afvalstroom. Bovendien heeft Verpact aangegeven dat zij brongescheiden materiaal uit verzamelcontainers op den duur niet langer willen vergoeden.

Daarom werken we samen met HVC nu pilot voor zes maanden uit voor de kern van Medemblik om het Plastic, blik en drinkpakken wekelijks in te zamelen. De wekelijkse inzamelfrequentie sluit beter aan bij de behoefte van kleinbehuisden, en zorgt voor een vermindering van de overlast.

11.2. Eenmalige maximalisering in 2022

De invoering van het recycle-tarief heeft als doel om de hoeveelheid restafval terug te dringen en om mensen meer bewust te maken van de noodzaak van afvalscheiding. Om dit te bereiken is de implementatie begeleid door een grote communicatie campagne met uitleg, voorbeelden, tips en tricks over afvalscheiding.

Voor de mensen uit de laagbouw is het variabel tarief in het inzamelsysteem gemaximaliseerd. Ze kiezen zelf de inhoud van de bak, en ze kunnen deze bak op jaarbasis maximaal 13 keer (1x per 4 weken) aanbieden. Voor de mensen die gebruik maken van een verzamelcontainer is deze maximalisatie er niet. Zij kunnen in principe onbeperkt aanbieden, en hierdoor een hele hoge rekening ontvangen voor het variabel tarief.

Om te voorkomen dat mensen uit de hoog- en stapelbouw- die alle informatie uit de persoonlijke brieven en de communicatiecampagne gemist hadden – onbedoeld tegen een zeer hoge rekening aan zouden lopen, is er besloten om bij de afrekening van 2022 eenmalig een maximalisatie van 52 inworpen toe te passen. Gemiddeld werden in dit jaar per huishouden iets minder dan 23 zakken aangeboden. Uiteindelijk is bij 9 adressen de maximalisatie toegepast[5]. Alle adressen hebben het aanbod gehad om samen met de afvalcoach nog eens goed te kijken naar een andere manier van aanbieden.

11.3. Maatwerk medisch afval

Hoewel met de implementatie van het recycle-tarief voorzien was dat er een regeling zou komen voor mensen die door ziekte onvermijdbaar medisch afval hadden, was deze nog niet af toen het recycle-tarief werd ingevoerd. In 2022 is uiteindelijk een regeling ingevoerd die verschil maakte op basis van de manier waarop het afval werd ingezameld. Mensen met een container kregen op jaarbasis een vaste tegemoetkoming in de kosten van €55,- per jaar, terwijl de kosten voor inwoners met medisch afval die aanboden op een verzamelcontainer werden gemaximeerd op € 90,- per jaar.

In 2023 is deze regeling geëvalueerd. Hieruit kwam dat de regeling niet de gewenste effecten had en de communicatie verbeterd moest worden. Daarom is er een nieuwe regeling opgesteld Uitgangspunt voor de nieuwe regeling is het volgende. Ongeacht of mensen met medisch afval bakken of zakken aanbieden krijgen ze een tegemoetkoming voor de helft van de jaarlijkse aanbiedingen. Deze keuze doet recht aan de extra aanbiedingen die zij in sommige gevallen moeten doen, maar beloont daarnaast ook goed scheidingsgedrag. Bovendien biedt de regeling een gelijke behandeling voor iedereen in de regeling.

De regeling geldt eenmalig per adres en moet ieder jaar opnieuw worden aangevraagd. Op deze wijze wordt voorkomen dat de regeling doorloopt op adressen waar de zieke persoon niet langer woont. De verrekening vindt plaats op het moment van de aanslag. Een informatieflyer is inmiddels ontworpen en digitaal beschikbaar. Na het vaststellen van de verordening voor 2024 wordt deze fysiek en digitaal verstuurd aan belanghebbende organisaties en via de site van Medemblik gedeeld.

11.4. Het gebied tussen huishoudelijk afval en bedrijfsafval

Voor de meeste locaties is direct duidelijk of het de inzameling van huishoudelijk of bedrijfsafval betreft. Een aantal gevallen zijn niet zo duidelijk en kunnen voor een verstoring zorgen bij de inzameling van huishoudelijk afval. Dit betreft:

[5] Dit is exclusief verzorgingstehuizen waar er soms gebruik wordt gemaakt van een conciërge service die al het afval in of bij de appartementen ophaalt en aanbiedt in de ondergrondse containers. Deze huizen hebben een eigen verrekensystematiek om de kosten voor dit afval over de bewoners te verdelen

- scholen en verenigingen (dit is officieel bedrijfsafval, maar er is wel een wens om deze te betrekken bij de inzameling vanwege het educatieve karakter van gescheiden inzameling),
- mensen in bijvoorbeeld verzorgingstehuizen die wel een eigen adres en een inschrijving bij de gemeente hebben, maar niet of nauwelijks een eigen huishouden runnen, en vooral gebruik maken van gezamenlijke voorzieningen
- studentenhuizen, mensen met een vakantiehuis in de tuin, en locaties met veel arbeidsmigranten op één adres, waarbij de verschillende mensen juist één adres delen, maar geen huishouding, en juist bijvoorbeeld apart koken, inrichten etc.
- bedrijfsmatig papier en karton dat tijdens de inzamelronden huis aan huis aan de openbare weg wordt aangeboden.

Al deze gevallen passen niet goed binnen de financiële en operationele kaders van de huishoudelijke inzameling. Het College bereidt voor deze groepen een separaat voorstel voor dat later dit jaar ter besluitvorming zal worden aangeboden.

12. De Toekomst

Ook na deze evaluatie blijven we jaarlijks de voortgang op dit dossier monitoren. Hierbij zullen we in de toekomst op een aantal vaste momenten informatie verstrekken aan de raad. Dit betreft:

Milieu en Operationeel:

- Benchmark Huishoudelijk Afval met resultaten over het voorgaand jaar zodra deze beschikbaar komt.
- Metingen zwerfafval en bijstelling begroting actieplan schoon 2024-2027 inclusief inzet BOA afval (Q2).
- Stukken Algemene vergadering HVC (Q2 en Q4).

Financieel:

- De standaard P&C Cyclus van de gemeente.
- Jaarverslag HVC voorgaand jaar (Q2).
- Prognose kosten op basis van afrekening vorig jaar en prognose lopend boekjaar. (Q2)
- Prognose effect op afvalstoffenheffing op basis van prognose kosten en aantal woonhuisaansluitingen. (Q2)

Op basis van de bovenstaande stukken schrijven we in Q2 een rapportkaart/informatienota waarin we ingaan op de belangrijkste resultaten en bovenstaande stukken duiding geven.

Voorgestelde Jaarlijks Rapport Huishoudelijk Afval

1. De ontwikkelingen op de KPI's
    a. Kg/inwoner/jaar restafval en de belangrijkste grondstoffen
    b. Percentage Afvalscheiding
    c. Percentage Afkeur van de grondstoffen
    d. Ontwikkeling van de afvalstoffenheffing
2. Nadere duiding van de resultaten uit de benchmark en de resultaten van de zwerfafval metingen
3. Actuele ontwikkelingen in de markt die van belang zijn voor de gemeente Medemblik
4. Geïmplementeerd maatwerk indien van toepassing
5. Voorgestelde vervolgaanpak van het College op het dossier

13. Bijlagen

1. Benchmark Huishoudelijk Afval 2023, peiljaar 2022
2. Inwonerraadplegingen
    a. Inwonerraadpleging voorafgaand aan de implementatie (2021)
    b. Inwonerraadpleging HVC klanttevredenheid tijdens de implementatie (2022)
    c. Inwonerraadpleging evaluatie over de implementatie (2024)
3. Meting Zwerfafval IFocus
4. Jaarverslag HVC